

Горба

1/2010

3⁰⁰ лв.

STIHL®

www.stihl.bg

9 770861 757009

www.gorabg-magazine.info

**АНДРЕАС ШТИЛ ЕООД желае
на всички свои настоящи
и бъдещи клиенти и партньори
здраве, професионални успехи,
късмет и много щастливи
мигове през новата 2010 г!**

Реален свят?

Честита Нова 2010 г. с пожелание да възвърне реалността в света и около всички нас.

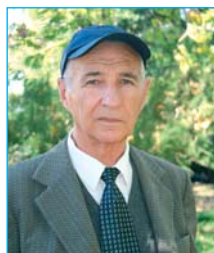
Защото през отминалата 2009 г. виртуалният свят се размина с реалния, виртуалните пари взривиха глобална финансова криза. Интернет образи и информация, а не реалната природа, станаха мястото, където се „заселиха“ повечето от жителите на планетата. Светът стана победен и по-неуправляем. И определено по-пренаселен откогато и да било.

Ефектът от това пренаселено и виртуално настояще е изчезването на историята като отправна точка на мислене. Изчезнаха или се забравиха ценности, утвърждавани с десетилетия и столетия. Човекът започна да губи предопределената си способност за съжителство със себе-подобните си и да живее в света на другите около него.

Хората започнаха да се затварят в свои си светове - на заможни, на съпартийци, на поп-фолк или футболни общества и т.н. Резултатът е безкрайна борба в кой от световите да бъде властта.

Но въпросът за властта е стар колкото историята. Въпросът как да използваш властта - за разрушаване, съграждане или собствено облагодетелстване, също не е нов. И ако се пречупи през призмата на виртуалността, неминуемо попада в проверената от времето реалност - едно е да искаш, друго е да можеш, а трето - да го направиш. Затова и психолозите не препоръчват вписването в интернет блогове на сутрешни хрумвания, провокирани от виртуалния свят.

Затова и обикновеният гражданин, независимо дали по професия е горски или не, се надява 2010 г. да донесе освен край на кризата и начало на възстановяване на реалността в краткия човешки живот.

Главен редактор:
инж. БОРИС ГОСПОДИНОВ
boris@iag.bg
bbgospod@yahoo.com

Редактори:
СВЕТЛАНА БЪНЗАРОВА
banzarova@abv.bg
(вотещ на броя)

ЮЛИЯ СЪБЧЕВА
yulia_sabcheva@abv.bg

Технически редактор:
инж. ВАНЯ КИСЬОВА-ИЛИЕВА
vaniakisiova@abv.bg

Предпечат:
ТЕМЕНУЖКА МАРКОВА
nushkamarkova@abv.bg

Фоторепортер:
ЙОРДАН ДАМЯНОВ
jordan.damianov@abv.bg

Адрес на редакцията:

София 1303, ул. „Антим I“ №17,
тел.: 988-86-42; 989-55-40/Б. 212; 213;
тел./факс: 988-04-15.
<http://www.gorabg-magazine.info>
E-mail: gora@iag.bg

ВКС ТТБВВГ22
IBAN BG39 TTBB 9400 3121 0404 50
СЖ „Експресбанк“ АД, клон София.
Печатни коли 4.5. Формат 1/8 от 60/90.

Броят е погнисан за печат на
08.01.2010 г. Индекс 20346.

Годишен абонамент - 30.00 лева.
Отделен брой - 3.00 лева.
Отпечатано - „Фатум“ ООД

Подробна информация за дейността на Държавната агенция по горите може да намерите на Интернет адрес www.iag.bg

В броя

2Интервю: д-р Мирослав Найденов - министър на земеделието и храните: Нека работим заедно за по-доброто бъдеще на българските гори

4Споделено: „Частен лесовъд“ - връзката между държавата и частната собственост

6Делнични срещи: Необходими са ясни правила

8Горска стража: Мисията възможна

10Горски пътища: Буксуването продължава

12Проект: Кой и как да осъществява контрола в горите?

17Специалистът коментира: Струва ли си?

18Наука и практика: Нови изисквания към лесоустройството и управлението на горите

21Конкурс за разказ „Така си беше“: Дървото е бог

22Позиция: Бъдещето на природните паркове в България и техните администрации

24Екосвят: Проучвания на прилепната фауна в Странджа

26110 г. горски печат: Да живее и да умира същевременно

28Гост на редакцията: Никола Гигов - В родопската гора човек не може да загуби себе си

30Нови книги

31Гора и творчество: Възпята в песните на българския народ

На корицата
Снимка Йордан ДАМЯНОВ

CONTENTS

- 2 Interview: Dr. Miroslav Naydenov - Minister of Agriculture and Food: Let's work together for better future of the Bulgarian forests
- 4 Shared: „Private forester“ - the connection between The State and The Private property
- 6 Workday meetings: Clear rules are necessary
- 8 Forest guard: Mission possible
- 10 Forest roads: The slipping is going on
- 12 Project: Who and how will carry out the control in the forests
- 17 The specialist comments: Is it worth?
- 18 Science and practice: New requirements for the forest management
- 21 Short story competition „This is how it was“: The tree is god
- 22 Position: The future of the nature parks in Bulgaria
- 24 Ecoworld: The bat researches in Strandja
- 26 110 years Forest press
- 28 Editorial's office guest: Nikola Gigov: A man can't lose himself in the Rodopi forest
- 30 New books
- 31 Forest and art: Praised in the Bulgarian national songs

Министърът на земеделието и храните д-р Мирослав НАЙДЕНОВ
пред списание „Гора“

Нека работим заедно за по-доброто бъдеще на българските гори

Мирослав Христофоров Найденов е роден на 14 декември 1968 г. във Враца. Завършва ветеринарна медицина в Института по зоотехника и ветеринарна медицина в Стара Загора. Специализира „Ветеринарно-санитарна експертиза“ в Тракийския университет - Стара Загора, и „Здравеопазване на животните“ в Берн, Швейцария. През 2008 г. завършва курс по програмата за политически лидери в Държавния департамент - САЩ. Професионалния си път започва през 1995 г. като участъков ветеринарен лекар във Враца. От 1997 г. е лицензиран ветеринарен лекар с частна ветеринарна практика. В периода 2002-2004 г. е директор на Регионалната ветеринарномедицинска служба във Враца. От ноември 2004 г. до август 2006 г. е главен секретар на Националната ветеринарномедицинска служба. От септември 2006 г. е директор на Общинско предприятие „Екоравновесие“. Бил е председател на сдружение „Гилдия на частнопрактикуващите ветеринарни лекари във Врачанска област“, зам.-председател на Българска асоциация на ветеринарните лекари за дребни животни и вицепрезидент на Камарата на ветеринарните лекари в България. Председател е на Експертната комисия по земеделие и гори на ПП „ГЕРБ“. На изборите за 41-во Народно събрание, проведени на 5 юли 2009 г., е избран за депутат от „ГЕРБ“ във Врачански изборителен район. От 27 юли 2009 г. с решение на Народното събрание е избран за министър на земеделието и храните. Владее френски, руски и английски.

- Г-н Найденов, горският сектор отново е в структурата на земеделското ведомство. Коментарите за позитивните и негативните страни от техните взаимоотношения отново са актуална тема, която, от своя страна, има над 100-годишна история. Какви обаче са тези отношения през погледа на днешния и утрешния ден?

- Фактът, че горите отново са в структурата на земеделското ведомство едва ли е изненадващ за обществото или за работещите в горския сектор. Още повече, става дума за администрация със 130-годишна история. А също и от гледна точка на европейската практика в това отношение. Исторически погледнато, у нас

земеделieto и горите административно са били заедно за много по-дълъг период от време, отколкото са били отделно.

Известен и разбираем е стремежът на лесовъдите към самостоятелност на горското ведомство. Привеждат се и многобройни аргументи в подкрепа на това. Ако обаче отново се взрем в миналото, ще открием, че там има примери за добро държавническо отношение към горите във времена, когато те са били в едно ведомство със земеделieto, и обратното - ще видим погрешни решения и подходи, независимо че горското ведомство е било самостоятелно. Създаването на самостоятелна Държавна агенция по горите на практика беше пазарлък между партиите от тройната коалиция,

за това кой ще прави замените.

В резултат от този изминал исторически път на съзнателна човешка намеса в природните процеси, протичащи в българската гора, страната ни днес в крайна сметка разполага с горски потенциал, който се оценява като един от най-добрите в Южна Европа - и като дървесен запас, и като биоразнообразие.

В този смисъл, не смятам, че самостоятелността на горския сектор трябва да се абсолютизира като условие и единствена възможност за съвременно управление на този безспорно изключителен по своята икономическа и екологична стойност национален ресурс. Мисля, че най-важното в случая е да се осигурят тези политически, финансови и управленски гаранции, които да създават механизъм за запазване и възобновяване на горите по площ и жизненост. В същото време и повече ползи в интерес на обществото. Ние сме се нагърбили с тази нелека задача и съзнаваме отговорността си. Прег обществото, прег света и прег следващите поколения. Обратното просто няма да ни бъде позволено да направим.

- Неколкократно споделяхте, че имате по-специално, уважително отношение към лесовъдската колегия и горското и ловното стопанство. Какви са мотивите Ви за това и какво внимание ще можете да отделяте за горите, след като трябва да управлявате едно от мегаминистерствата?

- Вие знаете, че по професия принадлежа към гилдията на ветеринарите, чиято администрация също има 130-годишна история. Аз съм западен ловец, което също ми позволява и ме задължава да познавам отчасти ежедневната работа на лесовъдите, които се грижат за дивечовото богатство на страната. Още преди изборите, а и след това, провеждаме регулярни срещи с експертите и работещите в системата на горите както в частния, така и в държавния сектор. Казвал съм го и друг път, че работещите в горския сектор са отговорни за най-значимото национално богатство на страната. И към тяхната ежедневна работа, чиито резултати често пъти не се виждат веднага, а се изисква време, не мога да се отнасям пренебрежително и с подценяване. Фактически голямата отговорност в горския сектор идва от преобладаващата държавна собственост върху ресурса, където управленските решения трябва да доведат до защита едновременно на обществен интерес, от една страна, и от друга - осигуряване на икономически просперитет на недържавния бизнес, който оперира с този ресурс.

- Посоката е към поредно реформиране - и то сериозно, на горския сектор. Като изключим заменките, за които основният фактор бе субективен, и корупцията, която бе следствие от управлението на държавата като цяло, горската система в същността си остана подредена и с доказан позитивен потенциал. В тази връзка какви трябва да бъдат промените - във формата или в съдържанието, и доколко съществени, след като няма значителни проблеми в стопанисването на горите както в европейските държави, така и в България?

- Оценката, която беше извършена от независими организации - Световната банка и ЕБВР, от миналата година не подкрепят мнението, че няма съществени проблеми в стопанисването и ползването на горите.

Може би най-важният от всички проблеми е отказът от промяна в правилата и структурите на горите, така че контролът и стопанската дейност да са разделени, а поземлените отношения да се уредят с прозрачни механизми и на пазарни принципи. Това не означава, че добрите традиции, съществуващите правила за дисциплина и отговорност ще бъдат разрушени или пренебрегнати. Но ние не можем да не си даваме сметка, че сегашният Закон за горите не отговаря на екологичните, икономическите и социалните предизвикателства на XXI век, на европейското членство на страната ни и на съвременните пазарни взаимоотношения. Така че промените, които готвим, ще засегнат както формата, така и съдържанието, ще дадат възможност за изява на добрите професионалисти, ще доведат до децентрализация на системата, до повишаване на персоналните професионални права и отговорности. Това е и нашият отговор срещу корупцията - излизане от анонимност на хората, които взимат решения.

- Като ловец, а и като професионалист във ветеринарното дело, общуването с живата природа е формирало у Вас определено становище за развитието на ловното стопанство. Бихте ли го споделили с читателите на сп. „Гора“?

- Трудно е да се отговори на желанията и очакванията на повече от 120 хил. ловци в България. Ние вече отстранихме някои недостатъци в Закона за лова и опазване на дивеча, с които се монополизираше организацията на тази дейност. Но това не е достатъчно. Ловното стопанство в България е традиционно значима част от управлението на горите. Основен проблем към момента е липсата на дългосрочна визия за неговото развитие. Една от важните цели на мандата е изготвянето на такава дългосрочна програма и изпълнението на конкретните стъпки в нейното прилагане, както се следват най-добрите традиции и съвременни европейски практики.

- През новата 2010 г. правителството със своите действия ще започне да формира онова обществено мнение, което ще определи вота на избирателите в края на мандата. Какъв ще бъде Вашият личен подход в това отношение?

- Ние се готвихме за управлението, като представихме на обществото управленска програма, която ще изпълним. Разбира се, очакванията за бърза промяна са много големи, вероятно това ще доведе и до някои разочарования сред по-нетърпеливите. Не ми се иска да говоря за икономическата криза, но тя е факт и трудно ще наваксаме шансовете, пропуснати в периода на бърз растеж. Това, което мога да обещая, е, че ние няма да загърбим поетите ангажменти, защото сме отговорни за прехраната, поминъка и средата, в която живеят гражданите на нашата страна.

- Какво е новогодишното Ви послание към лесовъдите и горските служители, както и към всички собственици на гори и природозащитници?

- Ние имаме общи интереси - да живеем по-добре, по-качествено и модерно. Затова са необходими общи усилия. Ние сме отворени за диалог и взаимодействие. Нека работим заедно за по-добро бъдеще на българските гори и земеделие, за добруването на нашата страна.

**Въпросите зададе
Борис ГОСПОДИНОВ**

„ЧАСТЕН ЛЕСОВЪД“ - ВРЪЗКАТА МЕЖДУ ДЪРЖАВАТА И ЧАСТНАТА СОБСТВЕНОСТ

Лесовъдът на частна практика или на държавна служба да бъде онова липсващо звено във връзката между държавата и частната собственост в горите? Липсата на това звено се усеща най-силно, когато някъде колата се обръща и, знайно, пътищата стават много. Докато се създават законови условия за персонификация на правата, задълженията и отговорностите на лесовъдите - частнопрактикуващите и работещите в държавни или общински структури, трудно е да се каже кой да бъде тази пълнокръвна връзка. Твърдението, че „лесовъдът е най-важната фигура в подхода за устойчиво стопанисване на горите“ трябва да се наложи не с декларация, а с практика. За това стана въпрос и на проведеното през октомври м.г. съвещание по стопанисване на частните гори в Ловеч.

Наред с друго, бе казано, че предприеманите от държавата мерки за подпомагане на недържавните горски структури са недостатъчни, а частнопрактикуващите лесовъди също не помагат много новият горовладелец да се справя по-леко с управлението и стопанисването на своята собственост. Съвсем ясно се знае, че това подпомагане е просто помощ, която повечето хора добросъвестно искат да получат от някого, за да стопанисват имота си, от една страна, законосъобразно, без да се заплитат в клаузите на законите, на нови наредби, промени, окръжни, а от друга - с полза за себе си и за гората. Образно казано, на тези хора им трябва нещо като адвокат и омбудсман, взети заедно. Докато топката на отговорността в тази доста изморителна и неблагодарна роля - на съветник, на учител, на посредник в най-правилното решение за собственика, се прехвърля между държавния и частния лесовъд, самият живот роди действаща практика.

Ето как стана това в Смолянско.

Стефан Беров и Руси Иванов са лесовъди с немалък трудов стаж в държавния сектор. Инж. Беров като зам.-началник на Районната дирекция на горите в Смолян е ресорен по проблемите за възстановяване на частната собственост в горите, което започва с излизането на Закона за възстановяване на собствеността върху горите и земите от горския фонд (ноември 1997 г.) и правилника за неговото прилагане (март 1998 г.). Това бе абсолютно непознат опит за нашите гори, а и без аналог в световната практика. Кое то бе и една от причините процесът по възстановяването на собствеността да продължи по-дълго от някои теоретични или политически предвиждания и да обрасне с много проблеми. В първите години на промяната в горите до горските стопанства и до регионалната горска служба не секват върволици от хора. Те постоянно питат, искат и често се сърдят, когато нещата се забавят. Започва да се изработва и нова нормативна уредба за горите, а след това идва ред на промяната ѝ. Куп други институции също имат отношение и интереси в горите. Ражда се понятието „заинтересовани страни“. Започва и частната практика на първите лицензирани лесовъди. В тази динамична среда, в която лесовъдът е „назначен“ от закона да бъде най-важната фигура в устойчивото стопанисване на горите, а частникът се обляга на демократичното правило, че собствеността е свещено право, се пръкват доста грешки, но, слава богу, и полезни опити. Смолянският регион става пример за добър опит във възстановяването и последвалото го стопанисване на частните гори, за което заслуга имат лесовъдите.

Въдите. В началото на 2001 г. във възстановените гори новите им собственици започват ползването на благата.

Преди девет години инж. Иванов и инж. Беров напускат държавната работа и започват да упражняват частна лесовъдска практика. Предишният си опит в държавната структура смятат за много ценен, а в новата си дейност никога не позволяват над лесовъдството да надделява друг интерес. И двамата са много търсени като специалисти. Още в началото задълженията им ги сблъскват с проблемите на „другата страна“ - частния стопанин, горския кооператор, които, общо казано, не са наясно с правилата. А повечето от частнопрактикуващите лесовъди също се нуждаят от опит.

- От разговори с колегите установихме - разказва инж. Стефан Беров, - че ни трябва едно сдружение, което да бъде представител на лесовъдите на частна практика. Знаехме, че не трябва да създаваме някаква бюрократична структура, а абсолютно доброволно сдружаване на съмишленици. Около шест месеца се подготвихме за осъществяването на тази идея и на 17 май 2004 г. стигнахме до Учредително събрание, на което присъстват 19 лесовъди с висше и средно техническо образование - хора, които работят в кооперации, самостоятелни фирми за дърводобив и дървопреработване, в лесовъдско обслужване на общински или частни гори. Събранието прие своя устав и избра Управителния съвет с председател в мое лице, зам.-председател - инж. Руси Иванов, и член - инж. Георги Стой-

Председателят на сдружение „Частен лесовъд“ инж. Стефан Беров (вляво) и заместник-председателят инж. Руси Иванов

ков. Сдружение с нестопанска цел „Частен лесовъд“ е регистрирано в Окръжния съд - Смолян, на 11 ноември 2006 година.

- Спомням си, когато сдружението започна да работи - допълва инж. Руси Иванов, - членовете бяха толкова активни, че изписвахме по 3-4 топа хартия с предложения. А казусите за решаване, поставяни от частните горовладелци, бяха стотици. Но бързо разбрахме проблема на тези „частни случаи“ - повечето хора дори не можеха да кажат точно какво искат, не знаеха към кого трябва да бъде отправен техният въпрос. Всеки виждаше „своето канче“ и само един специалист можеше да оформи съответното искане, да го прати на съответното място за решаване, да проследи как се движат нещата и накрая проблемът да се реши. За себе си направих един извод: на частнопрактикуващия лесовъд това му е първата работа - да консултира и да обучава собственика.

Целите и задачите на сдружението са три - да обединява усилията за издигане на авторитета на лесовъдите на частна практика и повишаване на квалификацията им, да защитава професионалните интереси на членовете си и да подпомага собствениците и ползвателите на гори.

Изминалите години показаха, че това не са само фрази от устава. Дружеството бързо стана квалифициран посредник в двустранната връзка между гилдията на частните лесовъди с държавните и местните органи, или, както полшеговито споделя инж. Иванов, „инициатор на ръчкането“.

- Когато някаква ситуация се оформи в практиката - не само лоша, но и добра, ние я „конструираме“ - казва инж. Иванов - и имаме вече като опит за решаване на по-нататъшните казуси. - Но нашето водещо правило е „Да бъде свършено, а не само описано“.

- Предимството ни е, че като лесовъди с опит и стаж - продължава инж. Беров - имаме възможност да следим цялата информация, отнасяща се до стопанисването на горите, цялата нормативна база и промените в нея и своевременно да запознаваме членовете на сдружението с тях. Слабостта на държавните структури е в това, че официалната информация не достига своевременно

до собствениците на гори и частнопрактикуващи лесовъди. Освен това ние работим с всички горски стопанства и РДГ, с областни и общински структури и се научихме да водим диалог, в който в крайна сметка се ражда истината.

Сдружението организира срещи с ръководството на РДГ - Смолян, по конкретно възникнал въпрос. Те са традиция още от времето, когато ръководител на дирекцията е инж. Атанас Ташев, а след пенсионирането му са продължени от инж. Асен Карабов.

Предмет на дейност на сдружението са предложенията за усъвършенстване на горската нормативна уредба. Всекидневната работа сама подсказва къде се очертава повтарящ се проблем. Един от първите случаи, с които се захваща сдружението, е при въвеждането на позволителни за транспортиране на дървесина. Самата практика наложи мнението, че те няма да проработят ефективно и това мнение бе изложено пред тогавашния зам.-министър на земеделието и горите, а до премахването на документа се стигна след две години. Подобен проблем се поражда и с електронните превозни билети, при които само служителят в ДГС може да работи с апарата, който издава талона. Един от често възникващите въпроси, по които на сдружението се налага да работи, се отнася до Наредбата за оценките в горите. Лесовъдите от сдружението оформиха питане до РДГ, оттам - до ДАГ, и вече получиха тълкувания на интересувашите ги въпроси. В началото на 2009 г. излезе промяната за вида на карнет-описи и трябваше да отстояват т.нар. преходни карнет-описи, по които вече се е работило. Още един проблем, който изисква „ръчкане“, за да се оформи нормативно, е статутът на пътищата, които се намират в частни имоти.

В обществената си дейност на двамата лесовъди се налага да контактуват с други институции, да се попият в други закони и да установяват, че има много несъответствия между различните нормативи. Кое то за членовете на сдружението значи, че има за какво да мислят и има какво да предлагат.

Дали имат проблеми с бившите си колеги от РДГ?

(Продължава на стр. 7)

**Евтим МУТАФОВ -
управител на „Доспатлес“ ЕАД**

Необходими са ясни правила

Посетихме фирма „Доспатлес“, за да разберем как работи една от малкото запазили дейността си горскотърговски фирми, създадени преди десет години, след реструктурирането на тогавашните горски стопанства. И как оцеляват днес, в условията на кризата.

Фирмата е с основна дейност гърводобив и гървопреработване, но от 4 години е разширила дейността и с международен автомобилен транспорт. Изнася 70 % от производството си за Македония, Гърция, Албания, Италия и Турция.

Освен получения тогава цех фирмата разполага и с втори за производство на бичен гървен материал, купен през 2003 и оборудван през 2004 г. За 2009 г. са преработвани около 1800 куб. м месечно, основно иглолистна обла гървесина. По-голяма част от персонала е зает в гървопреработването, три бригади в гърводобива, както и в транспортната дейност. Общо 106 ду-

ши работят целогодишно. Фирмата поддържа и склад за гървесина в София, в който се предлагат всички произвеждани изделия - детайли за мебели, ламперия, дюшемета, летви, греди и други. В сравнение с миналата година фирмата отчита около 10 % спад, което на фона на 50-90 % спад при други фирми в същия бранш и дори преустановяване на дейност е по-скоро оптимистичен резултат.

Като фирма контрактор с най-голям обем договорирана и успешно извършена дейност в областта на гърводобива „Доспатлес“ ЕАД получи наградата „За най-добър горски предприемач - фирма контрактор на 2007 година“ на ДАГ и „Булпрофор“.

Днес управителят Евтим Мутафов настоява за ясни правила в бизнеса. Горските стопанства да регламентират контролните и стопанските си функции. „В момента гържавните горски стопанства, от една страна, осъществяват контролни функции, а от

Двата цеха на фирмата обработват средно 1800 куб. м обла гървесина месечно, от които над 1100 куб. м е готовата продукция

друга, извършват услугите „сеч“ и „извоз“, т.е. сами контролират себе си. Проблемът е, че си назначиха бригади за дърводобив и си оставят по-хубавите обекти, а на нас ни предлагат най-лошите обекти за сеч на по-ниска цена, отколкото плащат на собствените си работници. Предлагат ни това, което не могат да добият и вече се случва да отказваме. В условията на пазарна икономика бихме искали да участваме наравно в процедурите, които горските стопанства обявяват. По същия начин стои въпросът с продажбата на дървесина. Продават най-хубавата дървесина и ни предлагат това, което остане на склад. Но ние можем да купуваме дървесината, която ни хареса и като качество, и като цена и от друго място. Настояваме да няма облагодетелствани и това, което горските стопанства предлагат на пазара, да не е на много по-ниска от пазарната цена.“

Евтим Мутафов се надява на възможности за пряко договаряне на дървесината и дългосрочна обезпеченост. За 2008 г. фирмата е похарчила 36 хил. лв. за тържни документи, партитите, предлагани на търг, са били твърде малки като количество, а търговете - много на брой.

От промените в закона очаква уедряване на горските стопанства, което според него ще съкрати разходите за издръжката им и това ще повлияе на цената на дървесината.

„Като пазарна единица - казва Евтим Мутафов - ни интересува държавата да е наясно с пазара, да поддържа адекватни цени към момента и в региона. През 2008 г. основният проблем в дървопреработващите фирми се получи от това, че държавата много късно взе решение да премахне минималните цени и да намали цените изобщо. Кризата дойде през октомври, а цените се запазиха чак до януари, за три месеца загубихме пазари в определени държави, защото купувахме дървесината на високи цени и съответно я предлагаме на такива. Освен това при тези условия се бяхме запасили с 4500 куб. м трупи на склад, купени на висока цена. В началото на януари се оказа, че цената пада с 30-40 лева и от това загубихме около 200 000 лева. Като клиенти настояваме за ясни правила и адекватни пазарни решения. Например, когато в Австрия преди година кубик трупи струваше 48 евро, тук ги купувахме за 73 евро, което изключва възможността да бъдем конкурентоспособни на външния пазар.“

Посетихме работеща в условията на криза фирма, която отчита лек спад в производството, но вече 11 години не е спирала работа и няма причина да спира. Нещо повече, в момента строи свои автокомплекс и магазин с намерението да разширява дейността си. Фирма, чийто екип заявява готовността си да отговаря на съвременните пазарни условия и повишаващите се изисквания на конкурентния пазар. Също и фирма, която дава постоянна работа на над 100 души, в регион, където безработицата е сериозен проблем. На фона на масовите фалити това е наистина оптимистична картина. И не за реклама го казваме, а за кураж. Акцентирахме няколко пъти на ясните правила в бизнеса, остава, когато бъдат постигнати, и да се спазват.

Юлия СЪБЧЕВА
Снимки Йордан ДАМЯНОВ

„Частен лесовъд“ ...

(Продължение от стр. 5)

- Ние тръгваме да търсим решение - казва инж. Иванов, - и нямаме нагласа за конфликт, а за помощ, затова контактуваме в рамките на добрия тон. Понякога надделява нашето мнение, понякога тяхното.

А предложението на инж. Беров е към цялата лесовъдска колегия: „Срещайте се по-често, колеги, не се делейте на „частни“ и „държавни“, защото ние сме лесовъди преди всичко. Разговаряйте, защото само в културен диалог може да се реши по-бързо всеки проблем“.

На членовете на сдружението не са поставяни никакви финансови параметри, ръководството също не получава заплащане, а малката сума от членския внос е за технически дейности - ксерокс, хартия. Те нямат и свой офис, но бяхме приятно изненадани, че в Смолянския регион сдружение „Частен лесовъд“ е толкова познато. И ние може би малко закъсняхме да разкажем за дейността на тези „адвокати“ на народа, които, без да ги кара никаква законова норма, освен професията, с която се гордеят, са поели тази роля. Но пък вие, колегите, на които опитът на сдружението е интересен и нужен, можете да ги потърсите по всяко време на адрес: Смолян, ул. „Христо Смирненски“ № 2, вх. В, ап. 8.

Много сериозно се отнася ръководството на сдружение „Частен лесовъд“ към изработването на новия Закон за горите. Те смятат, че в работата по проектозакона задължително трябва да участва представител на частнопрактикуващи лесовъди, защото този закон се прави за хората, които ще работят, а не за хора, които ще проверяват.

Инж. Стефан Беров и инж. Руси Иванов открояват няколко предложения.

♦ Недържавната горска собственост в Смолянския регион, която е около 24 %, има своите особености. Освен възстановените имоти в реалните им граници, историческо наследство се явяват т.нар. ревири, в които собствеността е в идеална съсобственост. Т.е. един собственик може да притежава 5, 10, 100 и т.н. дяла, но това са идеални части от общата площ на ревира. Тяхното управление и стопанисване не е дефинирано и до ден днешен в Закона за горите и това създава излишни спорове и противоречия. Сега е моментът правата на такива собственици да се запишат в закона.

♦ В новия Закон за горите трябва да бъде дефиниран и статутът на горските кооперации и сдружения, което ще легализира равнопоставеността на различни видове собственост.

♦ Предложението за създаване на Камара на лесовъдите и задължително членуване в нея е недемократично.

♦ Ще се създадат нови противоречия в практическото изпълнение на дейността на Холдинг „Държавни гори“, ако остане изискване за спазване на Закона за обществените поръчки.

♦ Недалновидно ще бъде решението за премахване на тарифната такса „на корен“ за местното население, защото ще предизвика нови посегателства върху горите. В резултат на много разяснителна и просветителска работа сред хората в региона практически няма грастични браконьерски набези.

Светлана БЪНЗАРОВА

Мисията възможна

Юсеин Шакиров е бивш професионален футболист. Завършва Горския техникум в Батак през 1995 г. и след това Стопанската академия в Свищов, специалност „Аграрна икономика“ през 1999 година. В системата на горите започва работа през 2000 г. като горски стражар в ДЛ - Сливен. През 2003 г. преминава в РУГ - Сливен, на длъжност подвижна горска стража. От началото на 2008 г. е старши специалист в Специализираното звено „Горска стража“ към РДГ - София, на подчинение на отдел „Охрана“ в ДАГ.

Георги Дончев започва работа в ДЛ - Сливен, през зимата на 1999 г. Шест години е горски стражар, след това за година е специалист в отдел „Лов“, а после - старши лесничей. Междувременно през 2002 г. завършва Горския техникум във Велинград. През 2005 г. е приет в ЛТУ - София, специалност „Горско стопанство“. В Специализираното звено „Горска стража“ започва работа в началото на март 2009 година. Оттогава двамата работят в екип.

В миналия брой ви информирахме за инцидента край с. Живково, ДГС - Ихтиман, при който Георги Дончев и Юсеин Шакиров пострадаха. Припомняме, че инцидентът се случи на 29 октомври 2009 г., когато двамата участват в организирана акция на Спецзвеното. При преследване на нарушители служебната им кола е блъсната от автомобила на нарушителите и се преобръща. Двамата прекарват няколко дена в „Пирогов“, Георги Дончев е с комочио и изкълчен врат, а Юсеин Шакиров - с комочио и счупен прешлен.

- В деня на инцидента сте действали по сигнал. Какъв беше случаят, по който работехте?

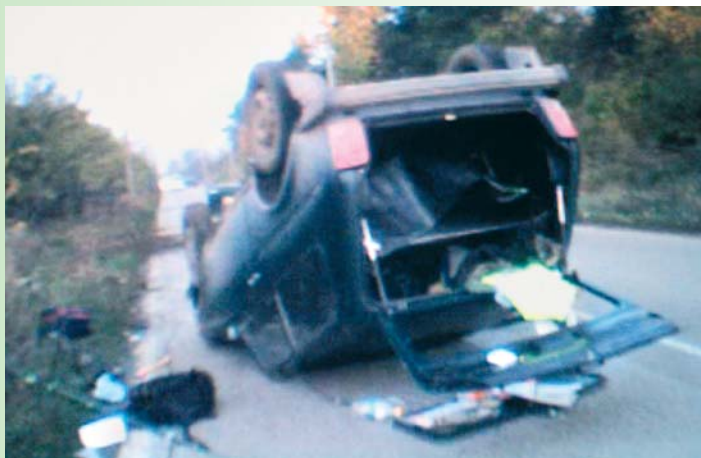
Юсеин: Имахме съвместна акция с жандармерията, която приключи към 6 ч. Казах на колежата Дончев да минем по един маршрут, по който можехме да засечем браконieri. Към 6.30 ч. колежите от Спецзвеното ни съобщиха по радиостанцията, че по трасето се движат две коли, натоварени с дърва за огрев. Избрах права отсечка, за да бъдем забелязани отдалеч, като направих временно КПП. Пуснах звуков и светлинен сигнал, а колежата застана да ги спре със стоппалката. След 2-3 минути колите се зададоха срещу нас. За момент нарушителите се поколебаха и дадоха пълна газ. Аз викнах на колежата да се качва в колата. На около 80 метра нарушителите тръгнаха директно срещу нас, а на 5-10 метра от нас кривнаха в другото платно. Втората кола се блъсна в предната част на нашия автомобил. Направих маневра и последвах браконieri-

те, вече зад тях караше един от нашите екипи. Преследването продължи може би 3-4 километра, нарушителите не ни пускаха да минем пред тях. Колежите се опитаха да ги изпреварят, защото вече наближавахме ромската махалата в Ихтиман. Браконieriите ги засякоха в лявата половина на платното и удариха спирачки, за да избегнат сблъсък с тях. Ние се принудихме да минем в дясната страна на лентата, иначе щяхме да се блъснем в тях. Браконieriите, като видяха, че ги изпреварвам, тръгнаха от крайна лява лента на платното и дойдоха в дясната, за да ни ударят. Забелязах, че километражът показва 120 километра, освободих лентата, като почти отидох в банкета на платното и натиснах спирачки, за да избегна удар с тях, но те ни удариха в предната част на колата. Нашият автомобил се завъртя и се обърнахме, а оттам нататък нямам спомени. Пълно чудо, че сме останали на платното и колата ни се е пързала по таван.

Георги: Браконieriите превозваха по 1.5 м³ дърва за огрев, прясно отсечени от горския фонд. Срещу двамата нарушители се водят дела за опит за убийство на служители, както и нанесени телесни вреди, унищожаване на държавно имущество - колата, незаконно транспортиране на дърва за огрев, които не са придружени с документ, доказващ законния им произход и не са маркирани с експедиционна горска марка и общинска марка.

- Имали ли сте и други подобни инциденти, които застрашават живота ви?

Юсеин: Да, много. Насочвали са ми пушка, удряли са ме с брадва, тръгвали са с моторен трион срещу мен. Най-пресният случай е преди 4 месеца - при акция в Белоградчик на колежата И. Дунов му счупиха черепа след удар с моторен трион. И ако не бяхме аз, колежата Г. Дончев и В. Лъжански, всички от Специализираното звено

Служебният автомобил след инцидента край Ихтиман

Юсеин Шакиров (отляво) и Георги Дончев (отдясно)

но, да съборим нарушителя на земята и да му вземем моторния трион, може би щеше да има фатален край за Дунов.

В друг случай при едно от дежурствата в района на Ихтиман забелязахме каруци, които слизат от горския масив. Аз и колегата, тогава М. Османов, изчакахме на подходящо място каруците. Ромите оказаха съпротива и единият ми разцепи главата с някакво желязо, но въпреки кръвта, която шуртеше от главата ми, успяхме да задържим лицето, коня и каруцата, натоварена с два кубика дърва за огрев. Разминах се с три шева на челото.

Георги: Инцидентите са много, но сме успявали да овладеем ситуацията.

- Инцидентът мотивира ли ви, или ви прави по-предпазливи?

Юсеин: Мотивира ме любовта към професията и желанието да възстановим баланса в системата. Бих постъпил отново по същия начин, защото, когато отстъпваме, нарушителите стават още по-нахални и ни се присмиват. Естествено е да се замислям какви биха могли да бъдат последствията за мен и моето семейство, но такъв е рискът на професията, която съм си избрал и обичам.

Георги: В сърцето си чувствам, че правя това, което трябва. Дали е дълг? По-скоро е любов към работата, чувствам се полезен за обществото, природата, на самия себе си и искам децата ми и всички, които ме познават и обичат, да се гордеят с мен. Благодаря на Господ, че ни запази живи, мисля, че има други планове за нас.

- И двамата казвате, че обичате работата си, а защо избрахте да се занимавате с това?

Юсеин: Заради любовта ми към природата. Искам да дам своя принос за опазването и правилното ѝ използване.

Георги: Работата ми в Спецзвено е много динамична, ползотворна и ми носи онова удовлетворение, което винаги съм търсел. Обичам природата и смятам, че трябва да престанем да я експлоатираме така безжалостно, забравяйки, че сме част от нея. Искам, като работя тази професия, да помагам в опазването на природата, или по-точно в правилното ѝ стопанисване

не от лесовъдска и екологична гледна точка.

- Какво би ви отказало от тази работа?

Юсеин: Ако директорите и техните служители станат по-корумпирани, отколкото бяха в предишното правителство. Но ме крепи надеждата, че сега всичко ще влезе „в релси“ и системата ще се освободи от излишния товар.

Георги: Бих се отказал, ако видя, че всичко продължава постарому, като през последните 20 години. Но в момента усещам полъха на промяната и мисля, че не е далеч времето, когато българите ще престанем да странстваме и ще заживеем в нормална държава, в която законите важат за всички и се спазват еднакво от всички.

- Смятате ли, че Спецзвено е най-ефективната форма на охрана в момента, и какво би могло да се промени в положителна посока?

Юсеин: Смятам, защото в него работят добри професионалисти и изпитани бойци. Имаме свобода на действие. Като подвижна горска стража в РУГ - Сливен, за 1 година съм съставил 15-20 акта, а в Спецзвено за 8 месеца, откакто съм старши на екип, имам около 150 съставени акта, и то не на каручки, а на задържани тирове с дървесина, незаконни строежи, които са като палати, на цехове и складове с дървесина по 2000 кубика, за браконьерски лов и на лица с незаконно оръжие, задържани са 3 километра риболовна мрежа, 300 килограма риба, моторна лодка, много леки, както и товарни автомобили. А в РУГ - Сливен, като спра нередовен камион, ми се обаждат поне трима началници да го пусна.

Смятам, че би било по-добре да бъдем на пряко подчинение на министъра или на някой от заместниците му. Ако началниците ни са на по-високо ниво, няма да пишем по няколко обяснения и то за законните си действия (за 30 дена давах 4 пъти обяснения на директора на РДГ - София), няма да бъдем спъвани от по-низшестоящи началници, и то за неща като поддръжката на автомобилите или в моя случай - от две години не мога да взема оръжие, защото някои служители не си вършат работата.

Георги: След нашата поява винаги има ефект в райони, (Продължава на стр. 20)

**Инж. Любислав КОВАЧЕВ -
управител на „Кавео инженеринг“ ООД**

БУКСУВАНЕТО ПРОДЪЛЖАВА

Липсата на стратегия и приета програма за развитието на горскопътната инфраструктура отново ни накара да буксуваме по горските пътища. За пореден път възприетата тактика да се действа „на парче“ извади на повърхността много въпроси без отговор, които се оказаха поредните непреодолими препятствия по горските пътища.

Въпросите, които следва да бъдат дискутирани, за да получат категоричен отговор, са от изключителна важност за бъдещото развитие на горскопътната автомобилна мрежа и засягат собствеността на горските пътища, начина на тяхното финансиране, стопанисване и ползване, техническите нормативи, на които трябва да отговарят, и много други.

Тези въпроси от години чакат отговор. Без тяхното изясняване още дълго ще буксуваме и по дългия и стръмен път на инвестиционния процес, по който следва да се движим.

Инвестиционният процес у нас е една от най-тромавите процедури в настоящия момент. А за съжаление строителството на горските пътища следва да се осъществява по такава процедура.

Опитите от последните години за заобикаляне на процедурата чрез финансирането само на IV степен горски пътища, които бяха наречени временни и не се считаха за строителство, се оказаха неуспешни. Строителството на пътища беше за сметка на фирмите, занимаващи се с дърводобив, а тяхната цел е извозът на добитата дървесина да става по най-евтиния начин. Затова и построените пътища не отговаряха на техническите нормативи за автомобилен път, а представляваха едни „пробиви“, наподобяващи тракторни пътища, по които мощните съвременни автомобили в подходящи метеорологични условия извозваха добитата дървесина. Трябваше да минат обаче няколко години, за да се осъзнае това.

През 2008 г. много надежди се възлагаха на възстановения Национален фонд „Българска гора“ и програмата му за финансиране на горската инфраструктура.

Тази програма въобще не можа да стартира и не само поради вътрешните проблеми във фонда, а и по една друга много проста причина - нямаше никаква проектантска готовност, което бе следствие на това, че ръководството на горския сектор подценяваше и омаловажаваше изработването на проекти.

От този провал на програмата обаче имаше и ползи. Поинициативните ръководители на горскостопански едини-

ци осъзнаха, че без проектна готовност не могат да получат средства за капитално строителство и инициираха за своя сметка проучвателни и проектантски дейности. Успоредно с това през 2009 г., за първи път през последните години, бяха заделени немалко бюджетни средства както за проектиране, така и за строителни дейности.

Опитите за бързо строителство на горски пътища се сблъскаха със следващото труднопреодолимо препятствие - спазването на правилата и етапите на инвестиционния процес. Схемата проектиране и строителни дейности в една и съща календарна година е много трудно осъществима. Причините не са малко - неясно или късно осигуряване на финансиране, организиране на конкурс за проектиране, технологично време за проучвателно-проектантските дейности, съгласувателни процедури до издаване на разрешително за строеж, организация на конкурс за строителство и други.

За съжаление в последните години по отношение на горските пътища се работи по тази схема и независимо че резултатите са плачевни, всяка следваща година отново и отново се прибегва до нея.

Изключение е т.нар. инженеринг, когато една и съща фирма изработва проекта и извършва строителните дейности, но резултатите от този вид дейност на дърводобиващите фирми са налице.

Кои са основните положения при инвестиционно намерение за построяване на горски път?

1. Горският път, дали е в затворен горскостопански ба-сейн, за охрана на горите, за противопожарни нужди, за лов, туризъм или други нужди, трябва да отговаря на действащите в момента нормативни документи и да осигурява безопасно движение по него.

2. Построяването или ремонтването на път, независимо от степента и съгласно класификацията на горските пътища, е строителство.

3. Дали пътят е нов, или е съществуващ, който се нуждае от реконструкция или рехабилитация, по него се извършват строителни дейности: земни работи - изкопни и насипни, както и пътни, кофражни и бетонови и други работи, които представляват строителство.

Съгласно категоризацията на строителните обекти горските автомобилни пътища, заедно с общинските, селскостопанските и другите видове ведомствени пътища, са причислени в 3-та категория строежи.

Строителните дейности по един горски път са няколко

вида - текущ ремонт, среден ремонт, основен ремонт, рехабилитация, реконструкция или ново строителство. Независимо как ще се наричат, всички те, с изключение на текущия ремонт, са строителство. А всяко строителство е подчинено на съответните нормативни документи и преминава през етапите на инвестиционния процес. Осъществяването на инвестиционен проект, каквито са горските пътища, следва да бъде съгласно изискванията на Закона за устройство на територията (ЗУТ), Наредба № 4/21.05.2001 г., Наредба № 8/14.07.2001 г. на МРРБ, Наредба № 39/10.04.2006 г. на МЗГ, НПАП-2000, УПАП и другите нормативни документи, отнасящи се до този вид дейност.

Преминава се през **следните фази:**

Предварителни (Прединвестиционни) проучвания или Техническо задание за проектиране, което има за цел да изясни и обоснове обхвата и съдържанието на проекта, както и да събере информация и документи, необходими за проектирането.

Технически проект (ТП), в който се изчисляват количествата на необходимите строителни работи за построяването на един горски път. Той има следното съдържание:

- ◆ геодезически проект - работна геодезична основа - опорен полигон и геодезически проект за трасиране;
- ◆ проектометна документация с обяснителна записка, вedomости, таблици и обобщена количествена сметка (ОКС);
- ◆ чертежи - ситуация, надлъжен профил, типов напречен профил, напречни профили, брукнеров полигон, план за отводняване;
- ◆ малки съоръжения - водостоци с отвор до 5.00 м;
- ◆ големи съоръжения - мостове с отвор над 5.00 м;
- ◆ реконструкция на електропроводи, водопроводи, оптичен кабел и други, ако се засягат от проектното трасе;
- ◆ геология.

В съдържанието на ТП влиза изработването на Парцеларен план, който показва върху кои имоти ще бъде разположена строителната площадка.

За пълното комплектоване на ТП от лицензирани фирми (специалисти) се изготвят още План за безопасност и

здраве и Доклад за съответствие на проекта с нормативните изисквания.

Техническият проект се внася от възложителя за съгласуване с главния архитект на общината и издаване на разрешително за строителство, след което се изготвя тръжна документация с технически спецификации за отделните видове строително-монтажни работи (СМР), по която се обявява обществена поръчка.

В най-елементарния вид техническата спецификация представлява обобщена количествена сметка, по която оферентите за изпълнение на строителството остойностяват основните видове СМР.

За офертата строителните фирми проучват източниците на материали, начина на тяхната доставка, необходимостта от СМР за улеснение на строителството, необходимостта от временно строителство и други и оформят своята оферта.

Преди започване на строителството възложителят (ДГС или ДАС) е задължен да сключи договор с лицензирана фирма за осъществяване на Независим строителен надзор (НСН) и да си осигури лице, което да осъществява инвеститорски контрол по спазване на техническите решения и изразходването на финансовите средства.

Заедно с проектанта (при сключен договор за авторски надзор) се оформят строителните книжа на обекта.

Когато всичко описано по-горе е извършено, строителството може да започне.

Това е накратко пътят, който е необходимо да се извърви при спазване на законовите разпоредби, а както се вижда, те съвсем не са малко. Тяхното непознаване обаче по никакъв начин не може да служи за оправдание за продължителното буксуване.

Трета година официално сме европейци, а продължаваме да работим по балкански. Дали не е време за проучване и анализ на добрите европейски практики и определяне на най-подходящата за нашите условия, за реална оценка за състоянието на горскопътната мрежа, за подобряване на координацията между различните звена в системата на горите, за опростяване на документооборота.

Ето още въпроси, над които сериозно трябва да се замислим и които чакат своя отговор.

През април м.г. австрийската фирма РТН Products рехабилитира бързо и евтино участък от горски път в ДГС - Карлово. След демонстрациите с новата технология (сп. „Гора“, бр. 5/09 г.), която обаче не бе внедрена в практиката, стотици километри пътища в горите продължават да чакат за ремонт или да бъдат направени

През август 2009 г. тогавашното ръководство на Държавната агенция по горите (сега Изпълнителна агенция по горите) поръчва разработване на подробен проект „Структура, функции и предмет на дейност на държавен орган за контрол върху дейностите в горите на България - Държавна инспекция по горите“.

Представяме основните моменти от проекта.

КОЙ И КАК да осъществява контрола в горите

**Инж. Тихомир ТОМАНОВ - изпълнителен директор
на Асоциация „Общински гори“**

Идеята за отделянето на контролната дейност в горите от дейностите по тяхното управление е предмет на дискусия от много години. Аналог за такава форма на организация на обществени отношения в сектор „Гори“ намираме в не толкова далечното минало - 50-те години на миналия век. Тогава ползването на дървесината е организирано чрез горскопромишлени предприятия, които са в състава на тогавашното Министерство на тежката промишленост, а контролът върху тяхната дейност се осъществява от държавни лесничейства, групирани в окръжни управления по горите, в състава на Държавния комитет по горите. Плах и неуспешен опит бе направен и в началото на 1991 г. със създаването на Комитета по горите и преобразуването на горските стопанства в държавни лесничейства, просъществували по-малко от пет години, както и в началото на този век.

Конфликтите в обществените отношения в горите, които се пораждат от съсредоточаването на контролни и управленски функции в ръцете на едни и същи длъжностни лица - директорите на горските стопанства и назначаваните от тях горски надзиратели, до появата на многообразието в собствеността на горите оставаха вътрешноведомствени, а широката общественост ги възприемаше само като проява на недобросъвестно изпълнение на служебните задължения на отделни длъжностни лица от системата на горите. С появата на т.нар. недържавна собственост тези конфликти надхвърлят ведомствените интереси и се превръщат в проблеми, засягащи интересите на цялото общество. Ето защо разделянето на контролните функции на държавата в горите, или по-точно казано - разграничаването на тези функции от ангажиментите на държавата-собственик на гори да ги управлява, е не само необходимо, а и неотложно.

Принципи за осъществяване на държавната функция по контрола в горите

1. Израз на държавната функция е удовлетворяването на интересите на обществото в горите чрез изработване и обезпечаване на спазването на Закона за горите (ЗГ).

2. Тази функция се осъществява чрез държавен орган за контрол върху дейностите, провеждани в горите на Република България на основата на Закона.

3. Контролът е независим от резултатите от дейностите в горите и финансирането му е грижа на дър-

жавата.

4. Органът по контрола отговаря и се отчита пряко на упълномощеното от ЗГ лице, представляващо държавата в областта на горите.

5. Органът по контрола не може да бъде свързан със и не носи отговорност за резултатите от стопанските дейности, извършвани в горите.

6. Държавата и лицето, представляващо я в областта на горите, осигуряват мотивацията на служителите по контрола в съответствие с високите изисквания, на които те трябва да отговарят по отношение на капацитета и добросъвестното изпълнение на задълженията им.

7. Органът по контрола функционира по правила, подробно и ясно разписани в правилник, утвърден от ръководителя на ведомството.

8. Възлагането на задачите и вътрешният контрол по изпълнението им се осъществяват по принципите на единоначалието и персонализиране на отговорността.

9. Дейностите по контрола не могат да бъдат съчетавани или придружавани с каквито и да било други дейности в горите, свързани с управлението им.

10. Контролната дейност в областта на горското стопанство обхваща всички действия в горите, извършвани от физически и юридически лица, както и резултатите от тях, включително и оценка на целесъобразността им.

Функции и предмет на дейност на Главна ди-

рекция „Държавна инспекция по горите“

Главната дирекция „Държавна инспекция по горите“ (ДИГ) е орган на Изпълнителната агенция по горите при Министерството на земеделието и храните за осъществяване на **всеобхватен контрол** върху дейностите, извършвани в горите и земите от горския фонд на България, както и върху лова и ловното стопанство на територията на цялата страна. Инспекцията е държавен контролен орган и изпълнява функциите на държавата в горския сектор. Тази основна функция Инспекцията извършва, като прилага разпоредбите на Закона за горите и Закона за лова и опазване на дивеча и на произтичащите от тях актове на държавните и правителствените органи в областта на горите, лова и дивеча на България.

ДИГ има следния предмет на дейност:

- ♦ разработва правилник за дейността си и го предлага за утвърждаване от министъра на земеделието и храните;
- ♦ организира изграждането на своите структури и тяхното функциониране;
- ♦ създава методики за извършване на контрола върху различните дейности в горите, лова и дивеча;
- ♦ взема пряко участие в процесите по формирането на горската и ловната политика, в изработването на нормативни актове за горите, лова и дивеча и формирането на принципите за горскостопанското деление на страната.

В изпълнение на основната си функция Инспекцията контролира:

- ♦ изработването и изпълнението на различните планове и програми;
 - ♦ отчета и движението на горския фонд;
 - ♦ възобновяването и възстановяването на горите и грижите за тяхното оцеляване и укрепване;
 - ♦ опазването на генетичния фонд в горите;
 - ♦ гобива и движението на семената и фиданките за залесяване;
 - ♦ борбата с ерозионните процеси в горския фонд;
 - ♦ маркирането в горите и извеждането на различните видове сечи в тях - дисциплината на ползването;
 - ♦ гобивите и движението на дървесина и други продукти от горския фонд;
 - ♦ изпълнението на плановете за недопускане на пожари и борбата с тях;
 - ♦ грижите за здравословното състояние на горите и дивеча;
 - ♦ проектирането и строителството на горски пътища, сгради и съоръжения и тяхното поддържане;
 - ♦ изработването и изпълнението на различни проекти, планове и програми за лова и ловното стопанство;
 - ♦ стопанисването и ползването на дивеча;
 - ♦ изпълнението на ловностопанските мероприятия;
 - ♦ дейността на базите за интензивно развъждане на дивеча и производството на ловни птици;
 - ♦ спазването на особените режими на водене на горското и ловното стопанство в териториите, включени в програмата „Натура 2000“ и други общоевропейски програми;
 - ♦ изпълнението на различните програми за сертифициране в горския сектор.
- Организира системата за прилагането на наказателните разпоредби от ЗГ и ЗЛОД - съставянето на актове и издаването на наказателни постановления.

Организира и ръководи дейността на подвижната горска стража.

Поддържа статистическата информация за състоянието и движението на актовете преписки.

Разработва и осъществява цялостна система за подпомагане на собствениците на недържавни гори. Създава предпоставки и контролира комасирането при дребноплощното горовладелство.

В своите действия ДИГ се ръководи и спазва следните принципи:

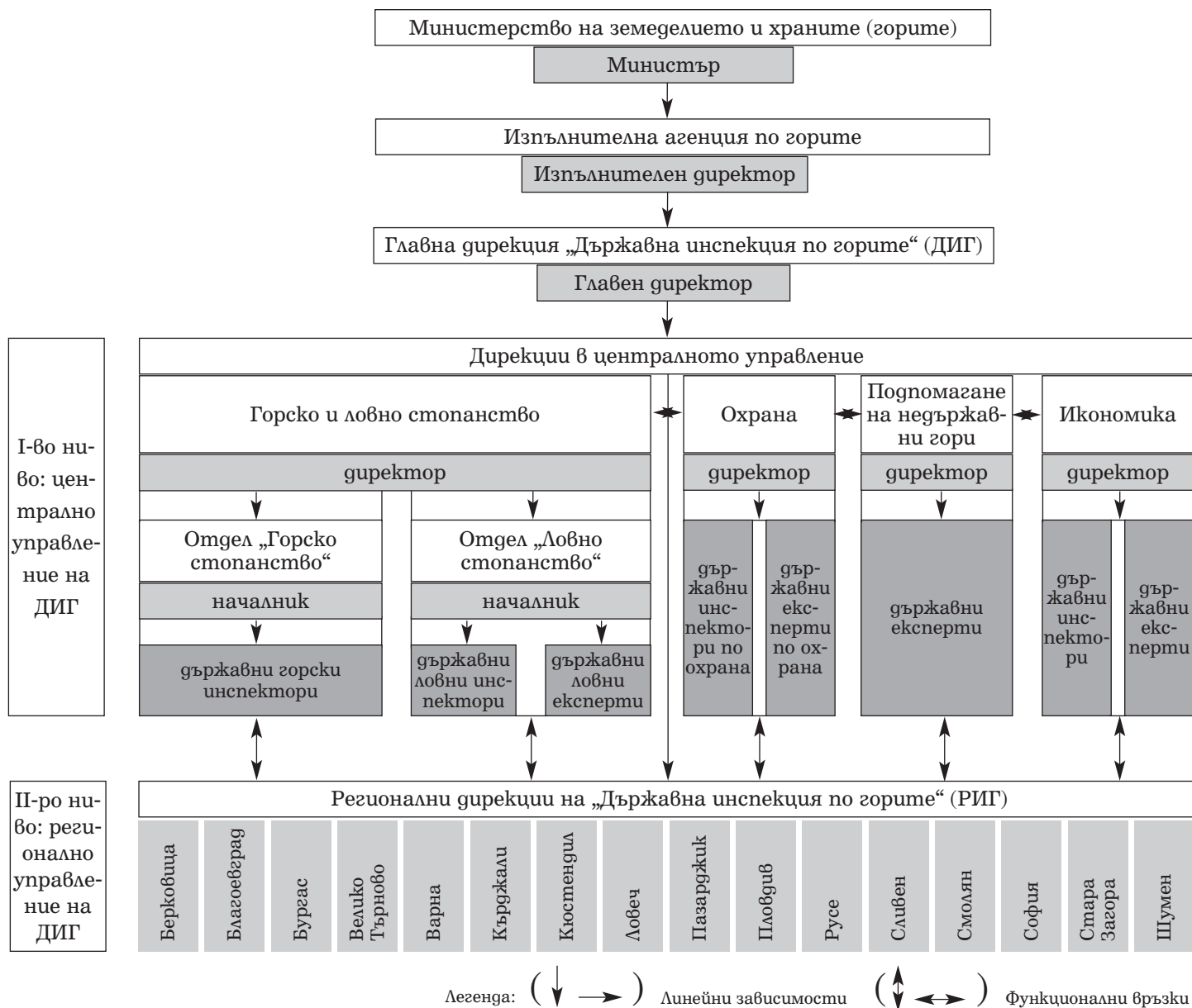
- ♦ равнопоставеност на обектите на контрол;
- ♦ независимост от финансовите и икономически резултати от дейностите, предмет на контрола;
- ♦ проява на добросъвестност от органите на Инспекцията в прилагането на механизмите на контролната дейност;
- ♦ вертикална субординация и персонализация на отговорностите;
- ♦ обективност при анализа и оценките на действията на проверяваните обекти и отделни лица;
- ♦ неподкупност и поддържане на необходимата дистанция в отношенията с проверяваните обекти и лица;
- ♦ мотивация на служителите по контрола в съответствие с високите изисквания, на които те трябва да отговарят, по отношение на капацитета и добросъвестното изпълнение на задълженията им.

Главна дирекция „Държавна инспекция по горите“ осъществява дейността си за постигане на следните стратегически цели:

- ♦ опазване и устойчиво развитие на горите, дивеча, горското и ловното стопанство, независимо от собствеността им;
- ♦ съхраняване на биологичното разнообразие и генетичните ресурси на флората и фауната при екологосъобразно възпроизводство на горските ресурси;
- ♦ адаптирането на горите към неблагоприятните климатични промени;
- ♦ многофункционално ползване при балансиране на екология и икономика;
- ♦ приемане и утвърждаване на световните и европейските критерии за комплексност, екологосъобразност, многофункционалност;
- ♦ утвърждаване и развитие на обществените функции на горите;
- ♦ усъвършенстване на връзките с другите ведомства, областните управи, местните административни власти и др. за установяване на площта на изоставени и пустеещи земи и стимулиране на собствениците за превръщането им в гори;
- ♦ приемане на нормативни, регулативни и стимулиращи мерки за постигане на нормално, екологосъобразно, равномерно и постоянно ползване от горите;
- ♦ адаптиране на отрасъла към нуждите на обществото и отчитане на неговите интереси;
- ♦ укрепване и развитие на институционалните горскостопански структури;
- ♦ равнопоставеност на различните видове горскостопанска дейност и собственост;
- ♦ укрепване на икономическото състояние на отрасъла чрез разработване и установяване на модел на нова, адекватна за условията, система за финансиране на дейностите в горите.

Главна дирекция „Държавна инспекция по горите“ има дгузвенна вертикална структура:

Органограма на Главна дирекция „Държавна инспекция по горите“ (ДИГ)

♦ първо ниво - централно управление;

♦ второ ниво - регионални дирекции на ДИГ- регионални инспекции по горите (РИГ).

Централното управление е структурирано в четири дирекции: „Горско и ловно стопанство“, „Охрана“, „Подпомагане на недържавни горовладелци“ и „Икономика“.

Във второто ниво са 16 регионални дирекции на ДИГ с наименование „Регионални инспекции по горите“ (РИГ).

Главният директор представя в Изпълнителната агенция по горите до края на февруари годишен доклад за дейността на Инспекцията през изминалата година.

Функции на регионална инспекция по горите: Регионалната дирекция на „Държавна инспекция по горите“ (РИГ) е орган на Главната дирекция „Държавна

инспекция по горите“ за осъществяване на **всеобхватен контрол** върху дейностите, извършвани в горите и земите от горския фонд на България, както и върху лова и ловното стопанство на територията на определения регион. Регионалната инспекция е гържавен контролен орган от второ ниво и изпълнява функциите на гържавата в горския сектор на съответния регион. Регионалната инспекция извършва основната си функция, като прилага разпоредбите на горското законодателство

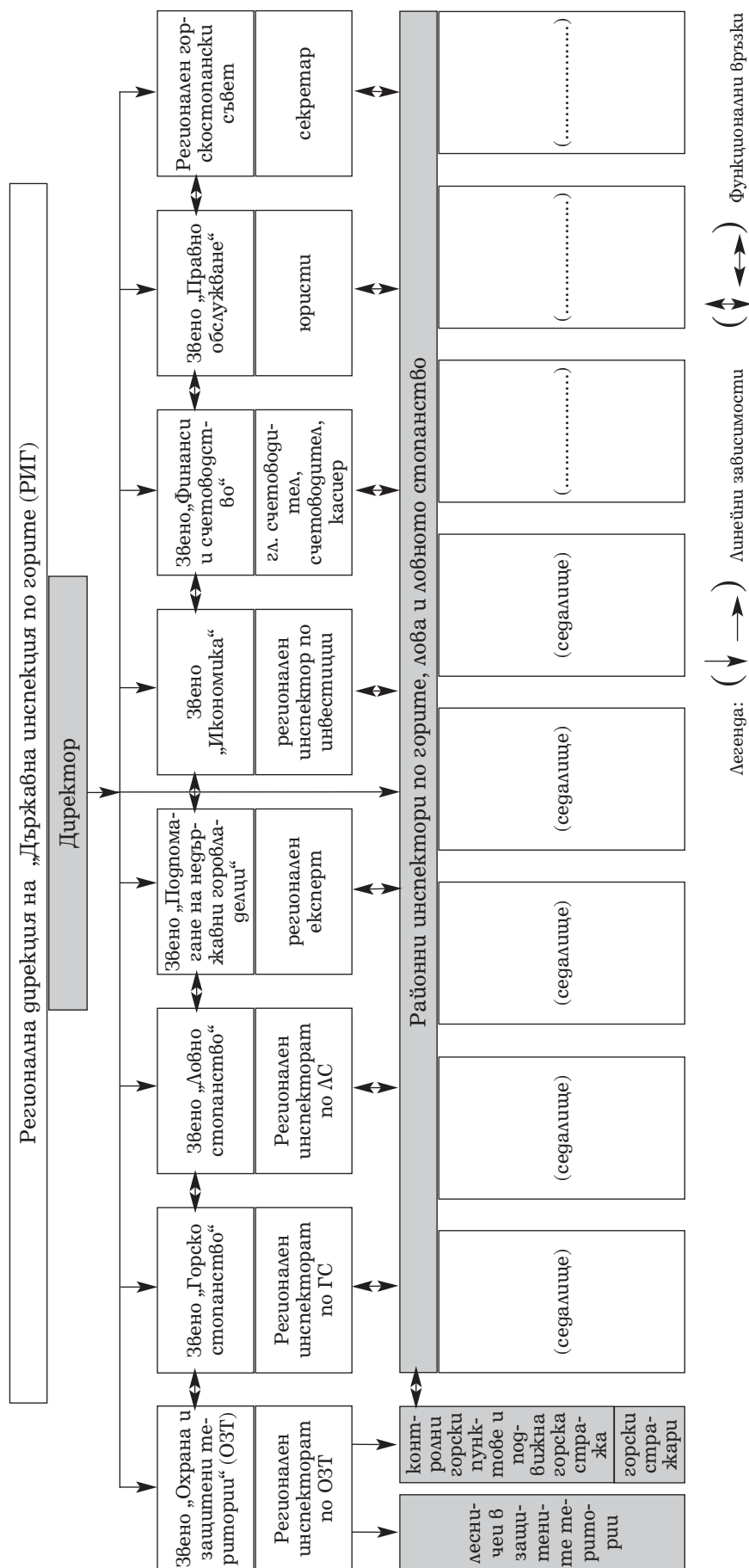
Предмет на дейност:

♦ организира изграждането на структурата на РИГ и нейното функциониране;

♦ създава предпоставки за прилагането на възприетите в ДИГ методики за извършване на контрола върху различните дейности в горите, лова и дивеча;

♦ съвместно с местните органи на гържавната

Органограма на Регионална дирекция на „Държавна инспекция по горите“

власт и с представителите на неправителствените организации играе основна роля при формирането на горската и ловната политика за съответния регион в рамките на националната стратегия за развитие на горите.

В изпълнение на основната си функция Регионалната инспекция по горите контролира:

- ♦ изработването и изпълнението на различните планове и програми;

- ♦ отчета и движението на горския фонд;

- ♦ възобновяването и възстановяването на горите и грижите за тяхното оцеляване и укрепване;

- ♦ опазването на генетичния фонд в горите, добива и движението на семената и фиданките за залесяване;

- ♦ борбата с ерозионните процеси в горския фонд;

- ♦ маркирането в горите и извеждането на различните видове сечи в тях - дисциплината на ползването;

- ♦ добивите и движението на дървесина и други продукти от горския фонд;

- ♦ изпълнението на плановете за недопускане на пожари и борбата с тях;

- ♦ грижите за здравословното състояние на горите и дивеча;

- ♦ проектирането и строителството на горски пътища, сгради и съоръжения и тяхното поддържане;

- ♦ изработването и изпълнението на различни проекти, планове и програми за лова и ловното стопанство;

- ♦ стопанисването и ползването на дивеча;

- ♦ изпълнението на ловностопанските мероприятия;

- ♦ дейността на базите за интензивно развъждане на дивеча и производството на ловни птици;

- ♦ спазването на особените режими на водене на горското и ловното стопанство в териториите, включени в програмата „Натура 2000“ и други общеевропейски програми;

- ♦ изпълнението на различните програми за сертифициране в горския сектор.

РИГ организира системата за прилагането на наказателните разпоредби от ЗГ и ЗЛОД - съставянето на актове и издаването на наказателни постановления.

Организира и ръководи дейността

на подвижната горска стража.

Поддържа статистическата информация за състоянието и движението на актовете преписки.

Разработва и осъществява цялостна система за подпомагане на собствениците на недържавни гори. Създава предпоставки и контролира комасирането при гребноплощното горовладение.

В своите действия РИГ се ръководи и спазва следните принципи:

- ♦ равнопоставеност на обектите на контрол;
 - ♦ независимост от финансовите и икономическите резултати от дейностите, предмет на контрола;
 - ♦ проява на добросъвестност от органите на Регионалната инспекция в прилагането на механизмите на контролната дейност;
 - ♦ вертикална субординация и персонализация на отговорностите;
 - ♦ обективност при анализа и оценките на действията на проверяваните обекти и отделни лица;
 - ♦ неподкупност и поддържане на необходимата дистанция в отношенията с проверяваните обекти и лица;
 - ♦ мотивация на служителите по контрола в съответствие с високите изисквания, на които трябва да отговарят те по отношение на капацитета и добросъвестното изпълнение на задълженията им.
- Регионалната инспекция по горите осъществява дейността си за постигане на следните стратегически цели:
- ♦ опазване и устойчиво развитие на горите, дивеча, горското и ловното стопанство, независимо от собствеността им;
 - ♦ съхраняване на биологичното разнообразие и генетичните ресурси на флората и фауната при екологосъобразно възпроизводство на горските ресурси;
 - ♦ адаптирането на горите към неблагоприятните климатични промени;
 - ♦ многофункционално ползване при балансиране на екология и икономика;
 - ♦ приемане и утвърждаване на световните и европейски критерии за комплексност, екологосъобразност, многофункционалност;
 - ♦ утвърждаване и развитие на обществените функции на горите;
 - ♦ утвърждаване на връзките с другите регионални органи на държавата, областните управи, местни-

те административни власти и др., за установяване на площта на изоставени и пустеещи земи и стимулиране на собствениците за превръщането им в гори;

- ♦ предприемане на мерки за постигане на нормално, екологосъобразно, равномерно и постоянно ползване от горите;
- ♦ адаптиране на отрасъла към нуждите на обществото и отчитане на неговите интереси;
- ♦ укрепване и развитие на горскостопанските структури за управление на гори;
- ♦ равнопоставеност на различните видове горскостопанска собственост;
- ♦ укрепване на икономическото състояние на отрасъла чрез прилагане на градивен контрол върху дейността на неговите стопански субекти.

Регионалната инспекция по горите (РИГ) е юридическо лице, има еднозвонна структура и се състои от регионален директор и 8 функционални звена в регионалното управление на Инспекцията, както и районни инспектори по горите и лова на предварително определени райони, лесничей в защитените територии, горски стражари в подвижната горска стража и в контролните горски пунктове, всички - от състава на Инспекцията. Районните инспектори, горските стражари и лесничейте в защитените територии са на пряко подчинение на директора на регионалната инспекция по горите и носят пряко отговорностите си. Длъжностните характеристики на служителите на РИГ се изготвят и утвърждават от директора на Инспекцията, който е работодател.

Функционалните звена в регионалната инспекция са: горско стопанство; ловно стопанство; охрана и защитени територии; подпомагане на недържавните горовладелици; икономика; финанси и счетоводство; правно обслужване; регионален горскостопански съвет.

Регионалният директор представя в Главната дирекция „Държавна инспекция по горите“ доклад за дейността на РИГ - до 20 юли за първото полугодие на текущата и до 20 януари за цялата предходна година.

Бел. ред.: Редакцията на сп. „Гора“ кани своите читатели да вземат отношение по публикуваната тема. Материалите и отзивите изпращайте на адреса или e-mail-а на списанието, посочени в издателското каре.

Информация

Приет е устройственият правилник на ИАГ

На 30 декември м.г. Министерският съвет прие Устройствен правилник на Изпълнителната агенция по горите. С Правилника се определят дейността, структурата, функциите и числеността на персонала на ИАГ, както и организацията на работа на Стопанския съвет към изпълнителния директор на Агенцията.

Изпълнителната агенция по горите е юридическо лице на бюджетна издръжка - второстепенен разпоредител с бюджетни кредити, към министъра на земеделието и храните, със седалище в София.

Ръководи се от изпълнителен директор, подпомаган от зам.-изпълнителен директор и главен секретар. Агенцията е структурирана в Дирекция „Вътрешен одит“ (с численост 8 души), служител по сигурността на информацията, финансов контролор, 2 дирекции на обща администрация - „Финансово-стопански дейности“ и „Административно-правно обслужване и човешки ресурси“ (съответно 31 и 29 души), и 3 дирекции на специализирана администрация - „Гори“, „Лов и опазване на горите и дивеча“ и „Горска политика и стопански дейности“ (съответно 34, 22 и 50 служители). **Г**

Струва ли си?

В дърводобива има проблем при установяване на обема, плътността и обемното тегло на технологичната дървесина и дървата за горене. Този проблем е породен от наложената практика в различните етапи на дърводобива - от сечището до крайния получател - една и съща стока по вид и количество да се измерва, приема, заплаща и отчита в три различни дименсии (мерни единици). При добива - на сечище до временен склад - в пространствени м³, при приема - от временен склад до натоварване и експедиция - в плътни м³, а при крайния получател - в килограми, установени от кантара на клиента.

Това налага многократна трансформация на дименсията на една и съща стока - добитата дървесина. Най-точно е теглото при краен получател, защото най-често се измерва с електронни кантари, и на базата на теглото става заплащането на стоката.

При първите два етапа - измерването на добива в сечището и на временен склад, нормативно установените методи предполагат допускането на субективни грешки. И докато при пространствената кубатура има по-малка вероятност от грешки (до 5 %) и те по-бързо могат да се констатира, то установяването на плътната кубатура чрез измерване на пространствената и определянето на коефициента на плътност е метод, който съдържа и предполага случайна грешка в размер до 16-18 на сто.

Размера на т.нар. случайни грешки съм установил от многократните измервания на плътността на фигуриране технологична дървесина. При тях установеният коефициент на плътност на една и съща фигура, измерен по различните възможни четири диагонала, е различен - от 0.45 до 0.58; от 0.49 до 0.57; от 0.58 до 0.68 и т.н. Въпрос на чиста случайност е на кой от възможните диагонали ще се спре експедиторът. Всяка фигура в една партида има различен коефициент на плътност, а в една партида може да има десетина фигури (много често с по-малки размери поради ограниченото място за временни складове, особено по южните склонове на Стара планина).

Със заповед № 777/24.08.2004 г. на НУТ се установява коефициентът на плътност за всяка партида, но не се посочва броят на измерените фигури, т.е. коефициентът може да се установи и от една фигура с един диагонал при условията на БДС (минимум 8 м дължина на фигура и 60 бр. чела, измерени по диагонала). А много често, поради натовареността на служителя за експедиране от няколко партиди и временни складове в един и същи ден, това не се прави. Но и да се правеше, резултатът носи в себе си възможна грешка (до 16-18 %).

При последващ контрол, ако се съпоставят измерената плътна кубатура с установеното кантарно тегло при получателя (каквато акция имаше през август - септември 2009 г. за технологична дървесина, доставена в „Габровница“ АД) и се сравнява полученото обемно тегло на различните товари експедирана и доставена технологична дървесина със стандартното тегло, установено по лабораторен начин за различни дървесни видове, се получават съществени различия. Тези различия се дължат според мен на три групи причини.

Първа група - случайни грешки при определяне на пространствени и плътни м³ - общо до 20-23 %.

Втора група - различно обемно тегло на: дървесината от един и същи дървесен вид, растящ на различни месторастения; дървесината в различни вегетационни периоди и различно време на престой на добитата дървесина на вре-

менен склад; дървесината от стъбло и клони други.

В тази връзка организирах две измервания с 10 проби от бук. Местните хора твърдят, че дървесината от един и същи вид от тези места (м. Кузултия) е по-тежка от други места (м. Кайряк).

Пробите, пряко отсечени, с много близка до цилиндър форма, удобни за оразмеряване, са подложени на прецизно измерване на по четири диагонала и дължини и усредняване на получените резултати и на претегляне на електронни везни за определяне на обемното тегло. Резултатите са от 1168 до 1217 кг/м³ средно тегло за 10 проби - 1192 кг/м³ при стандартно тегло от 900 до 1100 кг/м³ за бука.

Така че от тази група може да има различия до около 15-20 %.

Трета група - субективни грешки поради небрежност или умисъл.

В крайна сметка поради посочените в първа и втора група причини, дори да се изключат тези от трета група, може да се акумулира грешка общо до около 40 на сто. **Струва ли си тогава да се извършват толкова измервания, да се губи време, да се внася напрежение сред служителите и да се създават условия за некоректни и съмнителни действия при заложената „грешка на метода“ до 40 %?**

Тъй като проблемите са породени от различните парични плащания на различните етапи в различни дименсии, за да се реши проблемът, трябва да се избере една дименсия, по която да стават всички парични операции на определените етапи, а за формалната отчетност в ДГС/ДАС да се ползват стандартни преводни числа - коефициенти, тегла и други.

Моите предложения са:

- След като крайното заплащане на технологичната дървесина за преработка става на тон, цената на временен склад и размерът на тарифната такса да бъдат също на тон.

Заплащането на добива да се „връща“ също на тон, като клиентите се задължават да представят кантарните бележки и всеки месец плащанията да се изравняват. Преминаването от тон в плътни куб. метри да бъде само за формалната отчетност за ДГС/ДАС, без да е свързано с пари, като се ползват стандартните тегла.

- Дървата за горене, предназначени за отопление, да се продават на клиентите по цени за пространствен куб. метър, като по същата дименсия да бъде добит и заплащането на услугата за добив и размерът на тарифната такса. По същия начин преминаването от пространствени куб. м в плътни куб. м да е свързано само с формалната отчетност за ДГС/ДАС, без да е свързано с пари, като се ползват стандартните коефициенти.

Инж. Марьо МАРКОВ - главен експерт в РДГ - Стара Загора

Нови изисквания към лесоустройството и управлението на горите

Проф. Кирил БОГДАНОВ - Лесотехнически университет

Днес в нашата страна се полагат поредните усилия за постигане на реални положителни промени в горския сектор. С настоящата статия се надяваме да дадем повод за размисъл и съответни действия по проблемите на устройството и управлението на горите. Българската лесовъдска мисъл е с висок потенциал и ако тя активно и загрижено се включи в дейностите, свързани с необходимата законова промяна, или пък своевременно изрази своето отношение към протичащите процеси, успехът ще бъде постигнат.

Развитието на лесоустройството се направлява от изискванията на обществото от гори и горски ресурси. Лесоустройствената дейност възниква като обществена необходимост преди седем века. Почти цялата досегашна история на лесоустройството е свързана с определяне на възможностите за добив на гървесина, която и днес си остава традиционен и основен горски ресурс със съществено икономическо значение за горския сектор. В периода XVII - XIX в. настъпват изтощаване и влошаване на състоянието на част от горите в Западна и Средна Европа. Към края на XVIII в. се оформят принципът за „непрекъснатост и равномерност“ в ползването и теорията за нормалната гора. Стига се до логическата постановка, че от гората може да се добива толкова гървесина, колкото е нейният годишен прираст по обем. Този принцип на лесоустройството е първообраз на днешния принцип за устойчиво развитие. Независимо от този теоретичен принцип, изразяващ най-добре регулаторната роля на лесоустройството, действителният обем на гърводобива в горите на практика е бил диктуван от постоянно увеличаващата се необходимост от гървесина. Когато изтощителното ползване от горите довежда до явни негативни последици, се появява необходимостта от залесителни мероприятия като организирана и финансово необходима дейност в горите. На тази основа се оформя принципът за единство на ползването и възпроизводството на горите по отношение на гървесния им ресурс.

Съвременни обществени изисквания към горския сектор. В съвременния свят характерът на общественото развитие прибави и обективно наложи нови и по-сложни изисквания към горите. Оформил се една нова икономическа и екологична среда, при която потребностите от гървесина продължават да се увеличават, но успоредно с това се появили и сериозни предизвикателства от екологичен и природозащитен характер. Като резултат от интензивното развитие на промишлеността, както и под влиянието на много други характерни черти на съвременния свят, се появяват проблеми, свързани със замърсяването на атмосферата, определени тенденции в промяна на климата, нарушаване на баланса между кислорода и въглеродния диоксид, увеличаване на ерозираните площи, намаляване

на дебита на сладководните води и други негативни явления и процеси. Едновременно с това се влошават устойчивостта и здравословното състояние на част от горите в близост до силно индустриализирани и урбанизирани центрове. Тези проблеми имат глобален характер и в много аспекти са тясно свързани с екологичната роля на горите - днес и особено в един бъдещ период. От това следва, че решаването на природозащитните и екологичните проблеми на човечеството са зависими и от възприетия подход при устройството и управлението на горите. Лесоустройството е необходим елемент от управленския процес в горския сектор и трябва да премине към нови, по-съвършени форми на организация на стопанството в горите.

Лесоустройствените подходи и решения трябва да бъдат изградени на основата на протичащите процеси в икономиката, екологията и на фона на редица социални аспекти от местен или регионален характер. Следователно *съвременното общество прави нова заявка пред лесоустройството като теория и практика*. По тази причина то обективно е принудено да се усъвършенства чрез нови организационни подходи. Основните цели са горите устойчиво да се развиват и комплексно да се използват.

Необходим е комплексен и динамичноадаптивен подход при управлението на горите. Съвременните изисквания към горския сектор са свързани с комплекс от материални и нематериални горски ресурси, които имат потребителски и природозащитен характер. На фона на тези изисквания се наблюдава *постоянно задълбочаване на конфликтите между икономическите ефекти от ползването на горите и тяхната роля за съхраняване на природната среда*. Комплексната роля на горите в бъдещото обществено развитие налага разбирането, че състоянието и възможностите на горите трябва постоянно да се адаптират в съответствие с промените на обществените изисквания към тях. В нашето съвремие възниква *необходимостта от нов управленски подход на горския сектор*. Този подход трябва да бъде комплексен - по отношение на ползването и възпроизводството на горите, и адаптивнодинамичен, когато разглеждаме горите като непрекъснато развиващи се и приспособяващите се системи. Така при управлението на горите в нови-

те реалности ще могат адекватно да се отчитат и задоволяват постоянно увеличаващи се обществени изисквания към тях.

Сложните проблеми пред лесоустройството и управлението на горите са предизвикани от съвременните предизвикателства спрямо горския сектор като икономика и като екология. Това изисква прилагането на по-съвършени и нови методи и подходи при разрешаване на целите и задачите, стоящи пред съвременното горско стопанство. Спазвайки категоризирането на горите, определени с горското законодателство у нас, както и изискванията от „Натура 2000“, ще разберем, че *препокриването на многото цели и функции върху една и съща горска територия се превръща в обичайно явление*. А това обстоятелство усложнява тяхното устройство, стопанисване и ползване. Става ясно, че при разработване на лесоустройствените проекти и плановете за управление трябва да се отчитат много фактори и условия от икономически, природозащитен и социален характер. Като отчетем и ограничителния режим, наложен спрямо защитените зони, обхващащи около 30 % от горския фонд по Директивата за птиците (SPA) и около 52 % по Директивата за хабитатите и местообитанията (SCI), не е трудно да разберем че *класическите „лесоустройствени методи“ стават непригодни за прилагане в условията на съвременния свят, разглеждан в своята цялост като приroda и общество*.

Дървесният ресурс и в бъдеще ще остане в центъра на вниманието на лесоустройството и управлението на горския сектор, но заедно с това трябва да се осигурят възможности за проучване, проектиране и оценка на други ресурси: средообразуващ и природозащитен; санитарно-хигиенен; среда за отгих и развитие на туризма; среда за опазване на биологичното разнообразие и други ползи. При устройството на горските територии трябва да се осигури единство между горското и ловното стопанство.

Съвременният лесоустройствен проект като философия, насоки и организация на стопанството и вид на проектираните мероприятия в горите следва да приеме едно ново съдържание, различаващо се от досегашното. Именно тогава *лесоустройственият проект ще бъде комплексен документ, представляващ добра основа за управление на горите като интегрирана система от ресурси от материален и нематериален характер*. Разбира се, такъв комплексен или интегриран лесоустройствен метод като цялостно завършена теоретична обстановка все още не е предложен на лесоустройствената практика. Но независимо от това в наши дни при решаването на определени въпроси при устройството на горите все по-често започва да се налага комплексният подход, именно като обществена потребност. Развитието и усъвършенстването на лесоустройството се извършва преди всичко като заявка или потребност на практиката, а след това се оформя като теоретична система. Като проява на интегрирания подход при разработване на сегашните лесоустройствени проекти се явяват лесоустройственият проект, проучването на биологичното разнообразие, картирането на горски екосистеми и видове с природозащитен статус, оценката на екологичното състояние на горския фонд, както и оценката на взаимоотношението на горския сектор с промишлеността, земеделието, водното стопанство, енергетиката, туризма и здравеопазването. Това са лесоустройствени дей-

ности, които не са измислени от теорията, но се налагат от практиката.

Интегрираният подход при управлението на горите е необходима основа за успешни решения и постигане на двете основни цели пред горския сектор: а) пълноценно използване на горите и техните ресурси в съответствие със съвременните изисквания към тях; б) своевременно възпроизводство и опазване на горите като интегрирана система от ресурси от материален и нематериален характер. Постигнатите успехи в това отношение ще бъдат гаранция за реализиране на значително по-високи приходи за горския сектор. Тук не става дума само за нереализираните възможности и резерви за увеличаване на приходите от стопанска дейност, свързани с добива на дървесина и използването на горските недървесни ресурси, а на основата на нови законови постановки задължително да се оценяват и ползите от нематериалните горски ресурси. *Тяхната стойност е многократно по-висока от тази на дървесния ресурс*. Нематериалните ресурси на гората по свой специфичен начин се трансформират в материални ресурси в националното стопанство със своята съществена роля за: съхраняване на почвените ресурси, увеличаване на добивите в земеделието, водното стопанство и енергетиката, туризма, здравеопазването и работоспособността на нацията. За съжаление тези факти все още не стоят в ползрението на политиките и управленците, а една значителна част от населението приема гората основно като източник на дърва. Наблюдава се и засилен икономически интерес към недържавните гори от страна на общините, горските кооперации и частните лица, като в случая се подценяват екологичните аспекти.

Освен всички посочени дотук фактори, които водят до една усложнена обстановка за управление на горите в наши дни, не бива да пропускаме и факторите, свързани със замърсяване на атмосферата и очертаващите се тенденции в промените на климата. Влиянието на тези глобални явления може да се отрази негативно върху състоянието на горските екосистеми в бъдеще. И, като се има предвид дългосрочният характер на горското производство, с днешните лесоустройствени и управленски решения трябва да се имат предвид и тези очаквани неблагоприятни тенденции. Подобен подход ще осигури условия за нормален растеж и по-добра устойчивост на горскодървесните видове, които днес избират като оптимален състав на горите. За екологичната устойчивост и здравословния статус на бъдещите гори от значение е и какви типове горски структури ще формираме. Ако правилно отговорим на тези въпроси днес, бъдещата гора ще бъде устойчива и с добър потенциал за удовлетворяване на потребностите на обществото.

Заклучение. С новия Закон за горите трябва да се изрази съдържанието и необходимостта от многофункционално управление на горите, разглеждана като една обективно наложена обществена потребност. Нематериалните горски ресурси, имащи приоритетно значение за природозащитата, биоразнообразието и здравеопазването, трябва да бъдат законово утвърдени. Тези ресурси (функции) на горите имат национално значение и поради тази причина от страна на държавата трябва да се регламентира тяхното използване и управление. Държавата или трябва да поеме разходите за тяхното поддържане, или пък използването на тези ресурси под различни форми да се запла-

ща от техните потребители.

По-нататъшното развитие на лесоустройствената теория трябва да бъде насочено към *усъвършенстване на метода на стопанисване по насаждения*, както и към контролния лесоустройствен метод, като им се придаде комплексен характер с оглед по-успешно да се интегрират всички ресурси на гората, от които се интересува обществото. Необходими са методици за инвентаризация и оценка на горските недървесни ресурси и особено на ресурсите от нематериален характер. Защото само на база стойностна оценка на нематериалните горски ресурси ще може обективно да се прецени степенята на тяхната значимост за природоопазването и безспорната им роля за устойчиво развитие на съвременния свят.

Изхождайки от тези основни позиции, освен законовите, ще са необходими и редица други промени в подзаконовите и нормативните документи, имащи пряко отношение към управлението на горите. От години вече е *назряла необходимостта от разработване на нов ценоразпис за определяне на стойността на лесоустройственото проучване и проектиране*. Редица допълнителни дейности, които реално от години се извършват от лесоустройството, сега не се отразяват при остойностяване на проектите. Това не е справедливо

и е причина за некачествено изпълнение на съответните дейности.

От страна на управлението нужно е да се предприемат определени насърчаващи мерки за устойчиво стопанисване на недържавните гори посредством тяхната комасация, държавно финансиране на екологичните ползи, разширяване на дела на тези гори, управлявани под различни форми на обединения и сдружаване. Същевременно част от решенията за устройството и управлението на горите трябва да дава отговор и на проблемите, свързани с осигуряване на устойчиво развитие на селските и планинските райони. Населението в тези райони е традиционно свързано с горите. В този смисъл всяко едно грешно решение води до по-нататъшното им обезлюдяване.

Важна предпоставка за преодоляване или намаляване на конфликтите между горския сектор и обществото е по-широкото включване на гражданското общество при вземане на основни решения при устройството и управлението на горите на всички йерархични нива. Под различни форми на обществено обсъждане може да бъде осигурена една демократична и прозрачна среда при управлението на горския сектор, което да гарантира както устойчиво развитие на горските екосистеми, така и цялостното обществено развитие.

Мисията възможна

(Продължение от стр. 9)

в които години наред незаконната сеч и браконьерството са нещо нормално. Смятам, че звеното е ефективно, но съм на мнение, че трябва да стане част от структурата на МВР или по-точно да се създаде горска полиция от лесовъди (техници и инженери), които да получат нужната квалификация - обучение в школите на МВР. Да бъдат оборудвани със задължителните бронжилетки, GPS, нарезни оръжия с мощна оптика. Не е майна, че често нарушителите имат по-добра екипировка от нас.

- Оказван ли Ви е натиск?

Юсеин: Когато бях на работа в подвижна горска стража на подчинение на тогавашното НУГ, нашият екип констатира много нарушения, а в повечето неща бяха замесени политически лица от ДПС и обкръжение то им. Бях предупреден, че ако не се спра, ще бъда уволнен. И закана та бе изпълнена. Делото, което заведох за неправомерното ми уволнение, спечелих на всички инстанции. По-късно ми подадоха ръка инж. Мартин Иванов и инж. Николай Пиронков от ДАГ. Моите искрени благодарности към инж. Иванов, защото в труден момент застана зад мен.

В един от случаите в Природен парк „Сините камъни“ констатирахме незаконни строежи, а единият бе на бивш полковник от военно контраразузнаване и действащ офицер, трети по ранг в ДАНС. Имаме много такива случаи, но, въпреки че знаем срещу кого се изправяме, си вършим работата, заради което ставаме неугодни.

Така че, ако допреди 3 месеца някой ми беше казал, че не му е оказан натиск, щеше да е голяма лъжа. Дори и в Спецзвено то изпаднахме в такива ситуации, че ако не беше се сменило правителството, най-малко щяхме да бъдем уволнени. Имаше и физически заплахи срещу нас, но аз и колегата Дончев им казахме, че няма

по-големи от закона.

Георги: В Спецзвено то работят мотивирани служители. Част от тях по един или друг начин са били манипулирани и притискани от бившите си началници да извършват незаконни действия, което ги е принудило да се преместят, а други изобщо са напуснали системата. На мен лично ми е било намекувано от директор на лесничейство, че и да спечеля съдебните дела при незаконно дисциплинарно уволнение, не се притеснява, че трябва да плаща пропуснати ползи, защото финансовите компенсации за това ще бъдат изплатени само от държавата. Това трябва да се промени. Защо държавата да плаща за несправедливите действия на своите служители?

Боли ме от факта, че често констатираме нарушения, в които са замесени служители по горите, това е много страшно. Наясно съм, че са ниско заплатени, но не това е начинът да си подобрят финансовото положение.

При управлението на предишното правителство при установяване на нарушения, извършени от служители на горите, както и от дърводобивни фирми, дървопреработвателни цехове, складове за дървесина, ни се обаждяха влиятелни хора да не предприемаме никакви действия, но ние не ги изпълнявахме. В един момент с колегата изпаднахме в абсурдната ситуация да бъдем уволнени за това, че си вършим съвестно работата. Започнаха неспирни проверки спрямо нас (които не дадоха резултат), действията ни се следяха „под лупа“, много влиятелни хора имаха интерес да ни няма. Добре, че народът гласува доверие на други. Сегашното управление застана твърдо зад нас, усеждаме, че те имат желанието нещата в България да тръгнат в положителна посока.

Разговора проведе
Юлия СЪБЧЕВА

И досега не мога да си обясня това: защо приятели-те и почитателите на Николай Хайтов, моят баща, го обичаха повече, когато научавах, че той, преди да стане писател, е бил лесовъд, а неговите опоненти и неприятели се ожесточаваха още повече тъкмо за това, че той е бил лесовъд? Нещо повече, когато искаха да го обидят, в прав текст използваша думата "лесничей".

Те, горките, дори не са погодзирани, че тъкмо в тази думичка "лесничей" се крие магията на неговото писателство. Крие се и огромната мощ на творчеството му. Защото, ако написаното от него, а то е огромно творчество, издадено в над пет и половина милиона тираж, не носеше заряда на гората от родната му планина Родопи и обичта му към други български планини, то нямаше да има такъв магнетизъм и толкова много почитатели по света.

Но и аз, неговата дъщеря, постепенно навлизах в света на писателя, в неговата "светая светих". И ето как ставаше това.

Пътувахме двамата към село Яврово в една ранна есен. Той имаше да дописва нещо по своята главна тема - за Левски, а аз събирах думи от различни места в Родопите като филолог. По път колата ни спря негов познат и се качи при нас. В прозрачната чанта се виждаха различни плодове, а от един плътен пакет, който се наклони, се затъркаляха лешници.

- Ага, пазаря ли си навестявал в Асеновград - запита баща ми - едри круши си отбрал, пък и лешници, гледам, си купил.

- От пазаря отбрах крушите, Кольо - отвърна ми той, - но с лешници ме почерпиха децата. Купили ги отнякъде. Ранни са.

- Купили ги, казваш - замислено ми отвърна Хайтов, - ех де да беше тук Апостол, че да ви научи как да берете лешници...

Когато се разделихме с неочаквания спътник в Яврово, запитах баща си какъв е този Апостол и какъв ще е начинът, по който се берат тези вкусни плодове в черупки.

А той ми заразказва.

- Ти знаеш могилата над Яврово. Там е високо, ала Апостол Банков единствен си имаше там нива за картофи. Били по-вкусни картофите, отгледани нависоко. Ала и за друго този чудак бе зацепил (се отправил) натам. Искаше той, като броди из гората, никого да не срещне. И си докарваше оттам, от високото, по един товар сухи гървца. Ама ти да не мислиш, че е браконьерствал, че е втесвал (влизал в чуждото), за да печели. Не, не! Самият той, моят приятел, си имаше своя вяра и вярно ѝ служеше. Вярваше, че гората се подчинява на своя стопанин, и се стремеше да не разсърди тоя стопанин. Затова той никога не посягаше към

здравите и обли гървета, колкото и примамливи да бяха те и за огрев, и за строеж. Винаги събираше падналите по земята клони. Тези, дето никому не са нужни. А си беше избрал едно гърво като изповедник, като приятел и винаги на него си закачаше торбата с пладнината (ядене за обяд). Преди да почне да яде, той се прекръстваше и изричаше своя молитва. Ала не към бог, а към гървото. Него, любимото му гърво, той смяташе за своя господ и вярваше, че той ще му пази реколтата от картофи и ще му донесе голям борекек. Гървото, според Апостол Банков, вардеше нивата му от градушките, затова, когато гъщеря му се омъжваше, той гари това гърво с кърна.

Не вярваш ли, гари го, както се гаряват сватбари - с бяла хавлиена кърна. Смяташе го хем за бог, хем за човек.

Гледах баща си като втрещена. За първи път чувах толкова нещо. Как така този Апостол ще гарява гървото, как така ще го гощава с вино. Просто невероятно, толкова бе хубаво...

По-нататък баща ми ми разказа, че този същият чудак редовно събирал лешници, но никога не ги брал с лешките, а ги събирал от земята. Свършвали ли те долу, той отивал към лалугеровите дупки и с изкусната тръпка на ловец ги изваждал и оттам. После ги мелел с мелничка. Знаел този чистосърдечен хитроват човек, че са полезни лешниците, и, смлени вече на прах, си ги посипвал в млякото, а друг път ги смесвал с качамака. Така заздравявал тялото си и духа си. Горски човек го мозъка на костите, Апостол Банков си правел мехлем от букови ядки, за да маже с него разръфаниите си пети, тъй като непрестанно бродел из гората и краката го болели. Че и на други раздавал своя цяр. Смаях се. От възхита. А още повече от прозвището, което баща ми беше дал на този негов Апостол. Беше го нарекъл Горски дух на неговата Могила. Могилата над родното му село Яврово, откъдето той се зареждаше с неизчерпаема енергия за творчество.

След този случай аз вече не се учудвах, когато баща ми, още като влезеше в своя дом в Яврово, първом се навеждаше под някое плодно гърво и събираше падналите плодове.

Дори неговият приятел Никола Радев, писател, беше описал как пред смаяни погледи на различни хора Хайтов се е навел на земята в една плодна градина в Северна България, взел паднала ябълка, обърсал я в панталона си и сладко я захрупкал.

Така може да направи само един стопанин, един рогопчанин, закърмен със соковете на земята. И един лесничей, за когото цялата гора и гърветата в нея представляват самия бог.

Елена ХАЙТОВА

Бъдещето на природните паркове в България и техните администрации

**Инж. Тома БЕЛЕВ - директор на ДПП „Витоша“,
председател на Асоциацията на парковете в България**

През последната година много се говори за бъдещето на природните паркове и техните администрации. Това е следствие както на професионалните дискусии, свързани с подготовката на новия Закон за горите, така и на разнопосочните действия на кметовете на Сливен, Царево и Малко Търново и някои печално известни бизнесмени и администратори, насочени към закриване на природни паркове, персонални смени в техните дирекции, превръщане на държавните гори и администрации в общински.

За мен като професионалист решението трябва да е основано не само на нормативната основа, създадена след приемане на последната конституция, но и на оценката, която дава българското общество за парковете и техните администрации. Това решение трябва да отговаря на настоящето, но най-вече - на предизвикателствата, които ще постави развитието на системата от защитени територии в следващите 20 години.

Днес в България има 11 природни парка, заемащи 275 000 ха, или 45 % от площта на всички защитени територии. Така те са категорията „защитена територия“ с най-голям дял от общата площ, следвани от националните паркове и защитените местности. Две трети от площта на природните паркове (215 000 ха) са земи и гори от горския фонд. „Средният“ природен парк е преобладаващо зает от гори и земи горски фонд - държавна собственост. Трябва да отбележим, че има природни паркове, в които площта на горските земи е по-малка от земеделските земи (ПП „Персина“) и такива с преобладаваща недържавна собственост (ПП „Рилски манастир“). В землищата на населените места, които изцяло или частично попадат в границите на природните паркове, живее 1/3 от населението - над 2 500 000 души, включително и най-големите градове - София, Варна, Перник, Габрово, Враца, Сливен, Шумен. Границите на парковете са определени по еколого-биогеографски и популационни принципи и не следват административно-териториалното деление. Повечето от парковете включват територии от две и повече общини и административни области.

След летния морски туризъм природните паркове са втората по големина туристическа дестинация - над 5 млн. човекодни посещения годишно. Природните паркове „Витоша“ - София, и „Рилски манастир“ -

гр. Рила, са сред десетте най-посещавани туристически обекта в България. Всички природни паркове са част от Европейската екологична мрежа „Натура 2000“ и опазват значимо в световен и европейски мащаб природно и културно наследство.

Изпълнителната агенция по горите, на основание Закона за защитените територии и Закона за горите, поддържа дирекции на природните паркове (ДПП) с основна задача - прилагане на плановете им за управление. Тази задача се допълва от отговорности, свързани с опазване на защитените територии и видове, устойчиво управление на природните ресурси, постигане на целите на защитените зони от „Натура 2000“, и контрол по реда на законите за защитените територии, за горите, за лова и опазването на дивеча, за биологичното разнообразие, за лечебните растения и други подзаконови нормативни, общи и индивидуални административни актове. ДПП имат смесени източници на финансиране - при 2 млн. лв. разходи от републиканския бюджет, за следващата 2010 г. те са привлекли допълнително над 5 млн. лв. от външни източници. Някои от дирекциите на природните паркове имат впечатляващ за държавна администрация бюджет - над 2/3 от средствата са от източници извън държавния бюджет.

В рамките на национално представително социологическо проучване, извършено от ЕСТАТ (частна, не-

зависима агенция за маркетингови, бизнес, социални и политически изследвания), през август 2009 г. за нуждите на проекта по програмата ОПАК „Публично-частните партньорства в услуга на природата и хората“ бяха зададени редица въпроси, свързани с бъдещето на природните паркове и оценката на техните администрации. Най-значимите изводи от това проучване са:

- ♦ Природните паркове са най-познатите защитени територии у нас. 9 от 15 най-известни защитени територии са природни паркове.

- ♦ За периода 2004-2009 г. 63 % от пълнолетното население на страната са посетили поне един природен парк.

- ♦ Над 90 % от гражданите подкрепят увеличаването на площта на защитените територии в страната, като 60 % са на мнение, че това увеличаване трябва да бъде два и повече пъти.

- ♦ Средните оценки за състоянието на природните паркове варира между „добър 3.5“ и „добър 4“. Най-ниски оценки се дават за непригодността към нуждите на хора в неравностойно положение, състоянието на асфалтираните пътища и поддръжката на информационната мрежа (маркировки, табели, информационен център).

- ♦ Най-сериозните проблеми в парковете са свързани с чистотата, местата за отгих и маркировката. На въпроса „Какво бихте променили в парка, който посещавате най-често?“ отговорите включват: чистотата (46.0 %); повече указателни табели, маркировки (11.6 %); модернизация на хижите и местата за отгих (11.0 %); да не се застроява (10.4 %); повече пътеки и пътища (7.8 %); повече пейки, беседки и масички (6.7 %); наличие на контролиращи служители (6.2 %).

- ♦ Държавните дирекции на парковете изпреварват най-малко два пъти всички останали алтернативи (общини, фирми или НПО) по доверие за ефективно използване на средствата за поддръжката на природните паркове.

- ♦ Доверието към държавните дирекции на природните паркове е изразено ясно и като източник за информация при потенциални конфликти. На този въпрос респондентите декларират най-голямо ефективно доверие на неправителствените организации (44 %) и ДПП (24 %), следвани от РИОСВ (20 %), ДГС и ДДС (17 %), РДГ (14 %), общините (13 %), ясно изразено е и недоверието към частните фирми (минус 36 %).

На въпроса „Кой най-ефективно би управлявал финансовите средства за поддръжка на природния парк?“ процентите на националната извадка се разпределят така: 38.2 % - държавата чрез парковата администрация; 13.7 % - държавата в партньорство с неправителствени организации; 5.7 % - държавата в партньорство с частни фирми; 16.9 % - общините в населените места, прилежащи към природните паркове; 7.8 % - екологични неправителствени организации; 2.7 % - частни фирми; 0.5 % - друг; 14.4 % - не знам.

В рамките на работно съвещание на всички паркови администрации бе направена втората Бърза оценка на ефективността на управление на защитените

територии (RAPPAМ), която потвърди изводите от първата, проведена преди 5 години. Обобщението на тази оценка е, че администрациите са гъвкави, с висок капацитет и работят ефективно при силна конкуренция и недостатъчно финансиране. В рамките на съвещанието бе направен и анализ на изпълнението на публичните функции - ангажимент на изпълнителната власт. От него стана ясно, че чрез дирекциите на природните паркове горската администрация изпълнява конституционно посочените публични функции на държавата като поддържане на разнообразието на живата природа, разумно използване на природните богатства, предоставяне на информация на гражданите, подпомагане на възпитанието на децата и на туризма. Парковете администрации изпълняват и редица публични функции по прилагане на законите за защитените територии и за биологичното разнообразие.

Опирайки се на данните и анализите, които посочихме, можем да направим и следните изводи:

- ♦ Природните паркове са ключова част от системата на защитените територии и зони в България.

- ♦ Площта и броят на природните паркове ще се повишават в бъдеще като най-подкрепяна от обществото форма на защита на природата.

- ♦ Природните паркове ще имат свои администрации. Сегашните администрации към ИАГ имат висока обществена подкрепа и доверие.

- ♦ Дирекциите на природните паркове имат гъвкава и оперативна структура и изграден административен и експертен капацитет с висок коефициент на полезно действие.

- ♦ Чрез ДПП горското ведомство изпълнява конституционно и законово обусловени публични функции и задължения на държавата за опазване на биологичното и ландшафтното разнообразие в природните паркове и съответстващите им защитени зони.

- ♦ Чрез дейността на ДПП горското ведомство предоставя на обществото част от ключовите екосистемни услуги и има възможността да привлича външно финансиране за поддържане на тези услуги.

- ♦ И занаят из изпълнението на публичните държавни функции в природните паркове ще е комбинация от контролни и финансиращи дейности.

- ♦ Обществото очаква от парковете администрации: повече публични услуги в областите на контрол върху управлението на отпадъците, отпадните води и шума, почистване на територии около туристическите маршрути; управление на застроени имоти - държавна собственост, предназначени за обслужване на посетителите, „Рейнджърска служба“; контрол върху незаконното строителство и движението на МПС в парковете; възлагане на поддържащи и възстановителни мероприятия в горските и тревните екосистеми - държавна собственост.

Паркове и държавни паркови администрации ще има и в бъдеще и техният брой ще се увеличава. Въпросът е дали в новия Закон за горите ще се намери формата за съхраняване и увеличаване на създаденото до момента доверие към горската администрация и осигуряване на развитието на функциите на ДПП в отговор на очакванията на обществото.

Проучвания на прилепната фауна в Странджа

Малък вечерник

От есента на 2009 г. започна поредният етап от проучванията на прилепната фауна на територията на Природен парк „Странджа“ по проекта „Проучване на прилепите и информиране на обществеността“. Екипите са съставени от специалисти в областта на биологията - от Дирекцията на Природен парк „Странджа“, Националния природонаучен музей, СНИЦ „Зелени Балкани“ от българска страна, от Университета в Кил, Университета в Бон, Информационен център „Нокталис - светът на прилепите“ от германска страна, както и от Корпуса на мира - САЩ.

Изследване със системата „light trap“ в пещерата „Еленина дупка“

В началото на 2008 г. по време на 4-месечна специализация в Германия Стоян Йорданов - младши специалист в ДПП „Странджа“, разработва проект за изследване на видовия състав и важните за опазването на прилепите места на територията на Парка и печели финансирането му. Фондация „EUROBATS“ финансира две съвместни изследвания в Странджа. По време на тези експедиции през пролетта и есента са изследвани 8 от 70 пещери. Българо-германският екип улавя няколко хиляди прилепи, взема проби и определя 20 вида. В пещерата „Калето“ могат да бъдат наблюдавани всичките пет европейски вида.

През 2009 г. „EUROBATS“ финансира продължаването на втория сезон изследвания за проучване на прилепното

разнообразие чрез различни методи на терен и изграждането на шест информационни точки за туристи в селата на територията на Природен парк „Странджа“.

Поради извънредното разнообразие на местообитанията, уникалните дълбоки гори и пещери територията на Природен парк „Странджа“ е известна като гореща точка на прилепното разнообразие в България и Европа. 26 от 33 вида прилепи, живеещи в България, вече са описани в Природен парк „Странджа“. Специален акцент в европейската защита на природата са единадесет вида прилепи, обитаващи Странджа. Те са изброени в Приложение II за Флора-фауна от Директивата за хабитатите (92/43/EWG).

С проекта се поставя началото на системните изследвания, които имат за цел защита на прилепите в Природен парк „Странджа“. Пещерите са използвани най-често от прилепите като място за любовни игри и почивка през по-голямата част от годината. През пролетта и началото на лятото активността на прилепите пред входа на пещерите е много висока и лесно могат да бъдат уловени, за да бъдат определени видовете, които обитават района. Наблюдението на дейността на прилепите в предната част на пещерите и извършеното преброяване през зимата може да даде отлична информация за значението на различните пещери в Странджа като обитания на прилепите.

Новият момент е преброяването на хвъркатите бозайници с „light trap“ (система за установяване на броя индивиди в отделните пещери) - първото подобно изследване в Източна Европа.

Оказва се, че пещерата „Еленина дупка“ се обитава от над 1010 прилепа - основно от вида Подковоноси, пещера „Калето“ - от около 700 подковоноси, а пещера „Ярковица“ - от 12 малки подковоноси.

Тези данни, заедно с видовете определяния, са основата за устойчив мониторинг и реализирането на програма за защита на важни гори и пещери и особено местообитанията на редки и застрашени видове прилепи, както и информиране на туристи и жители за значението на Природен парк „Странджа“ за Европа.

Всички данни от проекта ще бъдат предоставени на българската Група за изследване и защита на прилепите и „EUROBATS“.

Флориан ГЛОЗА - РАУХ
Информационен център „Нокталис“,
Стоян ЙОРДАНОВ координатор на проучванията
в ДПП „Странджа“

Обмяна на опит

Шейсетте години, които ППТС „Христо Ботев“ - Велинград, навърши през май м. г., са дълъг път на изграждане, приемственост и модернизирания, утвърдили училището като най-елитното специализирано учебно заведение с традиции в подготовката на кадри за горското и ловното стопанство. Училището се гордее с добре обзаведените учебни кабинети, изцяло обновения и модернизирания гендрариум, зооцията на гимназията и кабинета на открито.

Висока оценка за постигнатото през годините е и полученият Почетен знак на Лесотехническия университет, който се присъжда за първи път на средно училище.

От тази учебна година стартира договорът за сътрудничество и обмяна на опит между нашето училище и единствената в Република Сърбия горска гимназия. През септември сръбски ученици с техни учители взеха участие в учебни практики по гендрология, ловно стопанство, геодезия, защита на гората, механизация и лесовъдство. Сръбските колеги лесовъди изказаха своето възхищение от базата на училището, методите на преподаване и особено съчетаването на теорията с практиката в реални теренни условия, те утвърдиха нашето училище като еталон за качествена лесовъдска практика в обучението на средни кадри за работа в горите.

С тези първи стъпки се слага началото на международен обмен на опит в областта на подготовката на кадри за горското и ловното стопанство. Предстои да се подпише споразумение за сътрудничество със сродни училища от Македония, Словения и Австрия. Идеята е да се заимства добрият опит в практическото обучение.

През следващата учебна година ще бъде открита нова специалност „Цветарство“, в която учениците ще се обучават за техник-озеленители с реализация в проектантски звена за

Сръбските ученици и учители с инж. Метанова и инж. Ганчева

Българските ученици и ръководители им с директора на Шумарската школа в Република Сърбия

парково и ландшафтно устройство, възможност да организират и стартират собствен бизнес в областта на озеленяването и ландшафтната архитектура.

Инж. Надежда ШАТЪРСКА - ГАНЧЕВА
помощник-директор

Лесовъдите ветерани почетоха своите юбиляри

На 15 декември м.г. Софийското дружество на лесовъдите ветерани традиционно почете своите юбиляри на заключително за годината тържествено събрание. На снимката (отляво надясно): чл.-кор. Боян Роснев (70 г.), инж. Христо Върховски (90 г.), ст.н.с. Здравко Василев (70 г.), инж. Костадин Мандов (85 г., който на 23 декември за съжаление напусна този свят), инж. Йончо Тодоров (85).

Да живее и да умира същевременно

380

ГОРСКИ ПРЕГЛЕДЪ.

Waldfreund.

Нашето горско стопанство въ свръзка съ
персоналния въпросъ.

България е популярна на Западъ съ своитѣ скудоумни
политици и ориенталски неуредици въ политическия животъ,
ала има други прояви въ живота на тази страна, които би-
ха ѝ извоювали съ право трънѣта на първенството въ ця-
ла Европа, — това сѣ безобразнитѣ неуредици въ нейния

Излизащото от 1910 г. списание „Горски преглед“ - ор-
ган на Дружеството на българските лесовъди, про-
гължава да информира колегията за всичко, ставащо
в горите. В книжка 10 на изданието от 1 декември 1914
г. намираме статията „Нашето горско стопан-
ство въ свръзка с персоналния въпрос“.

Говорим за годината, в която Европа все още е пожа-
рище, разпалено от Първата световна война, Балкан-
ският полуостров е разкъсан от редица „мирни“ дого-
вори, министър-председателят е Васил Радославов -
доктор по право. Кабинетът е съставен на 4 юни 1913
г., правителството е коалиционно - от представите-
ли на Либералната (към която принадлежи и д-р Ра-
дославов), Народнолибералната и Младолибералната
партия. На пулса на времето е и горското издание. За-
щото горското дело преживява „неблагоприятни дни“,
разпиляват се „огромни национални богатства“, а са-
мият министър-председател в едно от ноемврийски-
те заседания на Народното събрание казва: „С рефор-
ми, които засягат народното ни стопанство, сега не
му е времето и не можем да се занимаваме“.

В статията е направен подробен обзор не само на
„персоналния“, т.е. кадровия, въпрос, но и анализ на съ-
стоянието на горското стопанство за близо 35-годиш-
ния период от създаването на самостоятелна горска
служба. Популярнен вестникарски похват от това вре-
ме, особено в публицистиката, е авторите на стати-
ите да излизат под псевдоними. Така и този мате-
риал е подписан с Waldfreund („приятел на гората“).
Запазваме правописа от съответното време на всич-
ки статии, които предлагаме на вашето внимание.

България е популярна на Запад с своите скудоумни
политици и ориенталски неуредици в политическия жи-
вот, ала има и други прояви в живота на тази стра-
на, които биха ѝ извоювали с право тръните на пър-
венството в цяла Европа - това са безобразните неур-
едици в нейния народно-стопански живот, достига-
щи своя апогей в стопанствуването на горите.

Резултат от неуредиците в горското стопанство
намираме израз преди всичко в ежегодното ощетява-
не на държавната хазна с минимум 10 000 000 лева и в
подготвяне едно незавидно бъдеще на народното ни
стопанство. 10 000 000 лева приход в по-малко - това
са огромни щети за бедна България с нейния малък бю-
джет и крайно напрегнато състояние на финансови-

те сили. ... Една от многото причини е и неуредбата
на персонала по горското ведомство.

Веднага след освобождението на България се учреди и
горският институт, отначало под ведомството Фи-
нансовото министерство, а в 1893 г. като особено от-
деление при М-вото на търговията и земеделието.
Тогава (1893 г.) разполагахме с около 3 000 000 ха гори,
които се повериха на един виш (бел. ред. - висш) пер-
сонал от 1 началник на отделение, 1 главен горски ин-
спектор, 22 горски инспектори и 43 техни помощни-
ци, вербувани предимно - поради липса на специалис-
ти - из средата на неспециалисти и недовършили.

... Неспециалистите още от самото начало компроме-
тираха и службата, и целия институт. Непознаващи
лесничейската служба и горското стопанство, те ни-
то можеха, нито имаха авторитет да го защитят от
партизански вмешателства, а още по-малко да създа-
дат нещо в областта на това дело. ... От бездейтел-
ността на първите ни лесовъди и от невежеството
на неспециалистите между тях иде баснята за прос-
тащината на лесничея и на горската служба. ... Ако
за професор по математика се назначеше някой калу-
гер или фурнаджия, или ако се поставеше някой кун-
гурджия да чете лекции по хармония в някоя консер-
ватория, това би било ужасна до невъзможност сен-
зация. В горското дело обаче не е тъй! Неспециалис-
тите тук не са нито чудо, нито скандал; напротив
за обществото те са станали нещо обикновено, а за
управляващите кръгове - добре дошли и удобни служи-
тели. Удобни, защото са най-сгодният за корумпира-
не материал. Добре дошли, защото са удобни маши, с
помощта на които управляващите кръгове и парти-
заните могат да вършат най-мръсните операции, без
да си оцапат ръцете. Опасявайки се от уволнение или
преместване, за което всеки момент е могъл да бъде
намерен справедлив мотив, неспециалистите бяха го-
тови да жертвуват не само съвестта си, но и инте-
ресите на горското дело, стига само да спасят кожа-
та си. Те създадоха едни от най-важните условия за
корумпирането на партиите и на населението и за
преобръщането на народното горско стопанство в
имот на управляващите партии, който се прахосва-
ше най-безогледно от последните за печелене на избо-
ри и власт. От там и от тогава водят началото съ-
що и традиционните лесничейски кадрили.

... Официалните кръгове - при всяко негодуване в
обществото и печата - даваха по някое и друго успоко-
ително хапче, от какъвто тип са били държавният
изпит през 1899 и 1904 г., даването на някоя и друга
стипендия по лесовъдство и други подобни меропр-
иятия от най-несериозен и главно неискрен харак-
тер, между които държи рекорд Законът за горите от 1904
г. Така в чл. 17, ал. 8 от този закон се казва: „За район-
ни инспектори, лесничеи и таксатори се назначава-
т лица, които имат више (бел. ред. - висше) или поне

средно образование“. Вмъкването на клаузата „или поне средно“ е наистина едно умишлено престъпление срещу бъдещето на горския институт и горското стопанство.

... През 1912 г. горското отделение отново повдигна въпроса за държавния изпит на лесовъдите, ала не успя да го прокара. Ние се обявихме на страниците на това списание и в III годишно събрание на дружеството против този държавен изпит, защото намирахме, че се поднася в една недостатъчно обмислена форма. Ето защо не съжаляваме, че пропадна карикатурата на една хубава мярка.

Коалиционното правителство на г-р Радославов зарегистрира през 1914 г. три крупни реформи в горското ведомство: освобождаването на лесничея от административна работа, премахване на пом. лесничеите и увеличение числото на ревириите, resp. намаление големината им. Ех, ако в тези реформи имаше поне малко искрено желание за подобрене на горското дело! Лустро и нова пепел в очите!

... Днес горското ведомство брои 138 души персонал на виша служба по горите, от които 38 (27,53 %) неспециалисти, 43 (31,16 %) с средно, 12 (8,70 %) с незавършено и 6 (4,35 %) с нишо (*бел. ред - нисше*), а само 39 (28,26 %) с више специално образование. Това са позорни резултати от една персонална политика.

... От особеностите на горското стопанство най-голямо влияние върху развитието на горското ни стопанство и на лесничейската служба са оказали:

1. Дългите турнуси и относителната екстензивност на горското стопанство. Навикнал да крачи с скокове и недоверчив към всичко, българинът се отнесе скептично към едно регулярно горско стопанство, и ето ние виждаме, че не бяха достатъчни даже 35 години, за да се разбере, че досега предвижданияте разходи са недостатъчни за едно рационално интензивно стопанствуване на горите. Защо приходите от едно екстензивно горско стопанство като нашето не можаха и не могат да бъдат големи, това никой не искаше да разбере; всички констатираха само факта и хвърляха вината върху горския институт, върху лесничея. В малкия разходен бюджет на горското отделение се крие и една от причините за бездействието на лесовъда.

2. Търканията на горското стопанство с други народни стопанства. Интересите му се преплитат с тези на много от тях, особено в големи размери с тези на земледелието и скотовъдството, и се оформят в последствие в явни конфликти. В първите години от освобождението земледелието и скотовъдството бяха не само главният, но и почти единственият поминък на населението. Поради невъзможността да се ограничи горския имот още в началото и да се въведе ред в стопанствуването му и поради нежеланието на управляващите кръгове чрез едно строго законодателство да стане това, разхищаването на горите почна с бързи крачки още след освобождението. Всеки коренеше и пускаше добитъка си където му беше по-удобно. Понеже горската власт с нейните гвояко вързани ръце беше безсилна да реагира на това пагубно начало на безредие, последното доби изглед на система, вследствие на което отпосле на всеки опит за реформи се гледаше като на несправедлива акция, на

огравване на насъщните нужди и отнемане на добити по давност права - на пречки за нормалното развитие на земледелието и скотовъдството. Че и на това поле борбата на малкото лесничей-специалисти беше трудна и трябваше да се изрази в безсилие с резултат нула, е ясно. Че вината се стовари пак върху лесничея, това е факт.

3. Важността на горските продукти. Както главните ползвания от гората, така второстепенните са същевременно и първостепенни нужди за населението и разните отрасли на народното ни стопанство. ... От тук стремлението да си останат горите лесно и евтино достъпни, от тук и трудността за охрана на горите, на които населението свикна да гледа като на безстопанствен имот, на свой имот, на общонароден имот в най-широката смисъл на думата. Да се бориш с такива дълбоко закоренели традиции е трудно. Да не успееш в борбата, особено когато управляващите кръгове не само че не те подкрепят, но и те лишават от всички средства за борба, това не е престъпно. Ала и за неуспеха в това направление камъните се сипят пак върху главата на българския лесовъд.

Много по-голямо влияние върху службата на българския лесовъд и на горското стопанство, обаче, са оказали и още за дълго ще продължават да оказват *специфичните условия*, оная задушна атмосфера, в което нашето горско дело е имало нещастие да се развива - да живее и да умира същевременно. Такива са предци всичко:

1. Партизанствуването с горите. Несъзнателен български гражданин - ето един удобен елемент за печелене на избори и власт, продажен даже и когато го подкупват да престъпничи против свои, макар и отвлечени интереси. Поради липса на съзнателно гражданство никоя партия у нас не може да гоиде на власт, облегната на гласовете само на своите съзнателни съпартизани. Израстна нуждата да се купуват гласовете. И ето тук вече тези, които първи започнаха да късат от националния имот горите, за да печелят с него власт, трябва да бъдат признати за *гениални престъпници*. С произвеждането на всеки избор се нанаса нова рана на нашите гори и горско стопанство: горската власт се сюспендира, всеки партизанин добива временни права на стопанин - и нека посмее само кой, на бил той и специалист, да се противопостави или само да посочи на злото! ... От всичко това произтичат две огромни щети за държавната хазна и народното стопанство: от една страна се нахвърнява целостта и порядъка в стопанствуването на един милиарден национален имот, а от друга страна се убива охотата за каквато и да било ползотворна работа на персонала, който струва на държавата кръгло 200 000 лева годишно. Не би било преувеличено твърдението, че държавната хазна би се почувствувала по-малко ощетена, ако в разходния бюджет се предвиждаха по 5 000 000 лева за произвеждане на избори, отколкото като се търпи, щото печеленето им да се заплаща в натура с гори. (*Следва*)

Уважаеми читатели, в библиотеката към сп. „Гора“ можете да намерите богат избор на стари издания с горска тематика.

Никола Гизов:

В родопската гора човек не може да загуби себе си

Поет, писател, изследовател на Орфей. Роден е в българско село, в пределите на Западните покрайнини, които след Ньойския мирен договор (1919 г.) са откъснати от България, и семейството му е принудено да сподели съдбата на хилядите бежанци. Живее в Смолян, в къщата която си построява сам в подножието на планината, край Смолянските езера. „Моята творческа Лунна долина“ - нарича Гизов това място.

За своите 72 години живот е успял толкова много, че в една кратка визитка можем да си позволим само голи цифри - автор е на 52 книги, поезия и проза, издадени у нас и в чужбина, от 60-те години, когато започва работа във в. „Родопски устрем“ - Смолян, до днес има над 2600 публикации в печата, а стотици от тези статии са публикувани в чужбина. Десет години (1990 - 2000) е водач на предаването „Непресъхващи извори“ на БНТ. В Златния фонд на БНТ са и 50-те му филма за българските народни песни.

Сам определя, че темата на живота му е Орфей. Книгата му „Легенда ли е Орфей?“ (1992 г.) приобщава хиляди българи към каузата, че Орфей не е просто мит, а историческа личност. Е, ражда и скептици. Последователните проучвания отвеждат Никола Гизов по хилядите пътеки в Родопите и в т. нар. експедиции на архонавтите в Колхиди, в Кавказките планини, както и в още 43 страни. Открива тайните на древни езотерични знания. Запознава се с пророчицата Ванга.

Никола Гизов е удостоен със 100 национални и 18 международни награди. Само през последните години Американският биографичен институт в Северна Каролина, САЩ, където Гизов от 9 октомври 2009 г. има индивидуално място в Залата на славата, го удостоява със званието „Световен мъж на годината“ (2007), името му е включено в световната класация „Великите мъже на ХХІ в.“ и „Великите умове на ХХІ в.“, а Международният биографичен център в Кеймбридж, Англия, който му присъжда наградата „Диамантът Да Винчи“, го включва в своята класация „2000 изтъкнати интелектуалци на ХХІ в.“ Носител е на орден „Кирил и Методий - I степен“, Почетен гражданин на Смолян.

Вдън старите гори,
далеко
от празен шум и суета-
вървз по горските
пътеки
към изворната тишина.
Никола Гизов

- Г-н Гизов, как се ражда вашето дългогодишно приятелство с Николай Хайтов?

- Запознахме се през 1963 г. в Девин. Хайтов събираше материали за книгата си за града и още не бе познал славата. Първите му разкази, които после издаде в книгите си „Диви разкази“ и „Шумки от габър“, бяха публикувани във в. „Родопски устрем“ с моя подпис на завеждащ литературния отдел. Нашата среща, когато за пръв път видях тези сини проникателни очи, стана на мост, а както казват хората: „Който се запознае на мост, остава верен приятел“.

Хайтов черпеше от автентични извори - събираше по 10-20 старци и слушаше разказите им за откопелни времена. Много се съобразяваше с народното мислене. Сред тези разказвачи беше и българомохохамеданинът Асан Мешов от Богутевски колиби над с. Манастир - прототип на разказа на Хайтов „Сватба“. Познавах повечето негови прототипи поименно и можех да сравнявам житейската правда на тези хора с художествената правда на литературата Хайтов. Тогава разбрах обичта му към родопския говор и неговото чувство за мяра при стилизацията му в литературен текст.

- Разказвал ли Ви е как е станал писател?

- Повечето хора знаят, че когато е лесничей в Радуил, през 1954 г. е несправедливо оклеветен и арестуван. Разказвал ми е, че, докато е в ареста, посочил петима свидетели, а прокурорът по делото - 17. В деня на процеса Хайтовите свидетели не се явяват и той разбира, че е сам срещу съда. Дава си обет, че всичко, което се случва с него, трябва да бъде документирано. Застава пред белите листове и описва всеки свой ден - над 1000 страници. Запазва ги в автентичния им вид, никога по-късно, след като е реабилитиран, не предатива и не променя своите размисли. Тази трагедия ражда писателя Хайтов. През 2009 г. радуилчани се „извиняват“ на писателя, като откриват паметник. Аз и моята съпруга Елена Хайтова отидохме на тържеството и тогава се сехих за един друг поет от XV в. - Евлия Челеби. Осъден на смърт от султана, той е принуден да стане изгнаник. Това изгнаничество той превръща в слава, не помръкнала и до днес. 40 години обикаля света и става един от най-известните пътешественици, описали различни краища на земята. Разказват, че от Радуил Челеби отнесе борба с шишарки на рилски бор.

- Знаем, и друг път сте споделяли, че имате много награди, но само две наказания. Какви са те?

- По силата на Ньойския договор родният ми край - Западните покрайнини, е откъснат от България и извън родината остават 125 000 българи, над които се упражнява насилие и претопяване. Живяхме „свиреп живот“ (описвам това в книгата със същото заглавие), а след това семейството ни бяга през границата в България, където ни очаква живот на бежанци (имах стихосбирка „Бежанци“). Това е моето първо наказание - съгбата на бежанец. А второто ме сподобява през 1956 г., по време на Унгарските събития, когато съм набеген за враг и изключен от Софийския университет. Арестуван, интерниран, Белене, Ловеч, каменоломни, подземия. Седем години са погубени в този аг и след като са ми възстановени студентските права, получавам отлична диплома. През 1991 г. съм реабилитиран от Великото народно събрание, но в печата се отказвам от обезщетения: „Не можете да ми осребрявате болката“. След като прочетох досието си, написах книгата „Цербер на Ада“.

- Вероятно би било неправилно да Ви помоля да разкажете накратко за Вашите изследвания за Орфей, след като това е най-голямата страст в живота и творчеството Ви, но какви са последните Ви открития?

- Дългогодишните ми изследвания опровергават научната заблуда, че траките са безписмен и безкнижен народ. Българска земя е родила първото буквено писмо в света, и то чрез Орфей. То е създадено през XIII в. пр.н.е., когато според моите проучвания е живял Орфей - владетел на голямо тракийско царство. Около връх Орфей в Родопите са открити и шест каменни плочи с древна писменост. Тези 5600 знака са азбуката на Орфей. Друга моя находка е монета от Пловдив. Тя е сечена през II в., когато се е строил Античният театър, и изобразява жена с цвете в ръка. Отгоре пише „Родопи“, а отдолу „Филипополис“. По изображението на тази монета аз открих реално Орфеево цвете край смолянското село Гела. Преди две години съобщих за личните ми открития, които направих в Античния театър на Пловдив. На 10-ти ред, в източния сектор на сцената, има надпис с името на Орфей. Буквите са големи над половин метър - това е протокирилска азбука. Тя

е доразвита от Кирил и Методий, които създават глаголицата.

- Много вълнуващо е да мислим, че сме „родилния корен на европейската култура“, както казваме.

- В Рим намерих първата карта на Европа. На изток от Марица е Тракия, Странджа, Черно море. Давам етимология на четири думи, които могат да се прочетат на картата. Калиопа - майката на Орфей, Родона - планината, където той е роден, пееща планина, Мерона - старото име на Смолянския край - велико пеещите гласове, Европа - разлият на гласовете.

- Като започнахме за песните, защо според Вас нашата земя е родила толкова много народни песни?

- 300 000 песни, само записани! Това е голяма изненада за Европа. Франция, голяма държава - 8000 песни, Германия - 50 000. Моето обяснение е, че империята се развива „нашироко“, завладяват територии. А един малък народ има един изход - да расте на вис (нависоко), т.е. духовно. Разказал съм в моята книга „Космос от мъка и песен“ за песента „Излял е Дельо хайдутин“, запис на която лети в космоса наред с 27 откъса от „земната“ музика на станцията „Вояджер“ - кой е Дельо, как е роден песента.

- А сегашното състояние на тази възвишена и красива страна?

- Живеем адски в райска страна. Но имам и поетичен контрапункт: „И в ада можеш да обичаш, ако в сърцето ти е рай.“ Днес българинът има ботуши от отчаяние, пояс от грижи, огърлица от данъци, ямурлук от космическа тъга, но това е човекът, който може да прероди мъката в песен. Там ни е грешката, явно, че изследваме трагичното, вторачваме се във всичките ни нашествия, а отказваме да видим върховете, които сме достигнали чрез Орфеевата цивилизация.

- Къде е мястото на духовното?

- Аз вярвам на най-малките. От майчината люлка до гимназията децата са чисти души. Оттам нататък идва големият срив и още по-голяма трагедия - 3 млн. българи са вече извън страната. От бъчвата изтича най-хубавото вино. Да речем „бъчвата“ ще остане, но къде ѝ е съдържанието? Затова вървим из страната с Елена Хайтова и като стари будители се опитваме да върнем вярата, че сме наследници на една велика Орфеева цивилизация. Затова и създадохме Орфеевите празници, в които участват хиляди деца.

- Знаем за Вашето благоговейно отношение към гората и природата, което изразявате в своята поезия и проза. Светлик ли все още е тя за Вас?

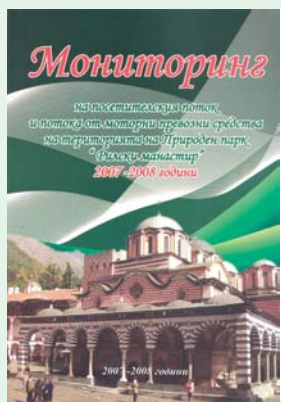
- За повече от половин век посетих над 240 селища, преброях много гори. И рилските гори, и горите на Добруджа, но родопската гора е обединила и вис, и шир. Кръстат стремеж - и на възбог, и на възшир. В Родопите има толкова различни гори - на един и същи баир можеш да срещнеш шест различни гори. Описвам ги и като оркестър от инструменти. Горските пътеки водят към изворите на чистотата. В родопската гора човек не може да загуби детството, близките и себе си.

Разговора води Светлана БЪНЗАРОВА
Снимка Йордан ДАМЯНОВ

Н. Колев, И. Колев., *Защитени природни територии Западни Родопи. Биосферен резерват „Червената стена“*, Издателство „Дионис“, София 2009, 171 стр.

В книгата се представят резултатите от дългогодишните научни изследвания, свързани с изучаване на състоянието на природните екосистеми и биоценози, биологичното разнообразие и природното наследство на територията на резервата. Изследването се разглежда в контекста на проблемите на световната и националната мрежа от биосферни резервати, тяхната роля и значение за мониторинг и опазване на биоразнообразието и природата на планетата. В условията на строг консервационен статут и ненамеса в резервата се проследява еволюцията на растителните съобщества, съставът и структурата на горските екосистеми и асоциации; биологичното разнообразие и фитоценологичните особености на флората и растителността. Въз основа на извършените проучвания се представя систематичен списък на видовете растения и оценка на биологичния спектър на растителността. На този фон богатството и биоразнообразието на флората в резервата се състои от идентифицирани 1054 висши растения, 63 вида мъхове, лишеи и макромидии, с което достига 1117 вида. Природните условия в резервата благоприятстват за естественото развитие и възпроизводство на различни видове и животински популации (бозайници, земноводни, птици), които спомагат за съхраняване на генетичното разнообразие и богатството на дивата фауна в района на Средните Родопи. Изданието включва тематични илюстрации, които нагледно представят действения характер на природата в резервата, богатството и биоразнообразието на флората и фауната.

Мониторинг на посетителския поток и потока от моторни превозни средства на територията на Природен парк „Рилски манастир“ 2007-2008 година, Издателство „Бон“, Рила 2009, 92 стр.

Книгата представя първия по мащабите си мониторинг, който цели цялостно преброяване на посетителите на Природен парк „Рилски манастир“. Наблюденията са извършвани всеки ден в рамките на две години, като особено внимание е обърнато на посещенията в дните на църковни и национални празници. Обобщените данни носят информация за посещенията на Рилския манастир и светите места около него от богомолци и поклонници, както и за туристическия интерес на посетителите, за посещенията на природния парк от групи чужденци по брой и националности, за автомобилния поток и вида на превозните средства - леки коли и автобуси, и интензивността им в различните дни от седмицата. Направен е опит да се анализират продължителността на престоя и възможностите за упражняване на различни видове туризъм. Събраните данни имат значение за въздействието на

посетителския поток върху околната среда, елемент, който стои в центъра на изследванията и анализите. В първата част е представена информация за ГПК „Рилски манастир“, за уникалното биоразнообразие, за флората и фауната в парка и културно-историческите ценности в района на Рилския манастир и Община Рила.

Втората част представлява подробен анализ на получените данни от двугодишния мониторинг, като наред с констатациите по параметрите на мониторинга в подходяща форма е направено изложение на обработената информация както за посетителския поток, така и за моторните превозни средства. Направен е и преглед за възможно осъществяване на различни форми за отгид и специализиран туризъм. В последната част на мониторинга са представени структуроопределящите план-програми и проекти за управление на парка: за опазване и охрана на биоразнообразието; за значимостта на религиозните и културно-историческите ценности; за устойчиво ползване на ресурсите; за развитие на научно-изследователска дейност, която да даде своя принос в намаляване на отрицателното въздействие на антропогенния фактор върху екологичното равновесие в природата. Изданието е богато илюстрирано с фотографски материали, таблици и диаграми, които представят информацията по достъпен и оригинален начин.

Д. Георгиева, Г. Попов, Ц. Ценов, *Икономическа оценка на ГПК „Борица“*, София 2009, 161 стр.

Книгата представя икономическа оценка на дейността на Горовладелска и потребителна кооперация „Борица“, направена чрез определяне на финансовия резултат и критичния обем на добиваната и преработена в цеха на кооперацията дървесина при различни варианти за периода 2003-2011 г., както и стой-

ностна оценка на горите на територията на кооперацията.

Авторите изхождат от разбирането, че концепцията за устойчиво управление на горите, която се изразява в баланс между ползването - главно на дървесен ресурс, и опазването на околната среда, поражда конфликти между икономическите интереси на собствениците и необходимостта от екологични ползи за обществото. В това отношение икономическата оценка на дейността допълва концепцията за коригиране на конфликтите между производството и околната среда. Тя допринася за управлението и ползването на горския ресурс в синхрон с цялостното развитие на района. Икономическата оценка на горите е също и системна оценка на природните, социалните и икономическите фактори, така че да се подпомогнат и окуражат собствениците на гори за вземане на мерки за оптимизиране на производството и безконфликтното оцеляване в условията на икономическа криза.

Изследването акцентира върху: анализа на дейността за периода 2003-2008 г. и прогнозата за очакваните приходи и разходи до 2011 година; икономическата оценка на дейността на ГПК „Борица“ чрез метода на маржиналния анализ и определяне на критичния обем и критичната продажна цена на добиваната и преработвана дървесина; стойностната оценка на горите и земите на ГПК „Борица“ по базисни цени съгласно условията и реда на приетите нормативи.

Възнята в песните на българския народ

Народопесенното творчество на нашия народ е най-разгърнатият дял от фолклорната ни култура, който притежава неповторима специфика по форма на битувание, по начин на усвояване и предаване на традицията и по обхват на идейно-емоционалното съдържание. Чрез него се осъществява синтез между словесно-поетичния текст и мелодията, който прави творбата устойчива във времето и пространството.

При прегледа на капиталните сборници и по-малки сборки с български народни песни се вижда, че гората присъства ярко в тях, освен като неделима част от ландшафта ни (като природна даденост и като фон), а и е вградена в живота на българина и превъплътена като самостоятелен жив организъм. Прави впечатление, че тя е обрисувана с множество определения. Богатството на епитетите е много красноречиво и е достатъчно те да бъдат само цитирани в настоящето изложение.

Най-много са тези определения, които очертават образа на хубавата, пролетната, зелената гора: „блажена, гора зелена“, „никога празна“, „никога грозна“, „красна“, „мила“, „милна“, „драга“, „драчка“, „сивковска“, „димна“, „разговорна“, „тънка“, „кръстата“, „цветна“, „листата“, „чиста“, „ситна“, „гъста“, „весела“, „света“, „честа“, „чоста“, „чюстана“, „сичка се гора лиснала“ и други.

Гората, която е от различни дървета и храсти и група растителност, също е названа точно и дава конкретна представа за тях: „габърова“, „борикова“, „горунова“, „дрянова“, „елхова“, „лилякова“, „киселдова“, „росенова“, „дафинова“, „орехова“, „лилянова“, „лиленова“, „босилкова“, „бръшлянова“, „брешнелева“.

Образът на тъжната гора, която е такава, защото тъгува и скърби заради своите обитатели - юнаци, хайдутини, войводи: „повяхнала“, „посърнала“, „жална“, „по-

съхнала“, „кахърна“, „разплакана“, „изсъхнала“, „окапала“, „суха“, „стара“, „почернена“, „погрознела“, „пресъхнала“, „пресъхнала“, „жаловна“, „нажалена“, „тъжовна“, „рано повяхнала“, „сива“, „черна“, „в гора шума нема“.

Хайдушката гора носи името на хайдутина, който се укрива в нея - „Богданова“, и е „пълна с хайдутини“, а митологичният образ на дивата, страшната, лошата гора я представя като „айдушка“, „неверна“, „темна“, „тъмна“, „димна“, „черна“, „пуста“, „среща се още „болна“, „русенова“, „забранена“, „юнашка“.

За отношението на народа ни към гората говорят и обръщенията, които използва в песенния си фолклор: „Горке ле, горо зелена“, „Горо льо“, „Горице, ситна усойко“, „Горо, майко мила“, „Горице ле“, „Наша стара майка“, „Гората - майка убава“, „Горице, сестро“, „Любе“ и други.

В книгата „Епитети в българската народна песен“ на Мариана Дабева (1939 г.) се посочват производни епитети на думата „гора“: „горска дива самодива“, „горски братя орли“, „горски соколи“, „горска яребица“, „горска харамия“. По-интересни са епитетите, които дават определение на гората или дърветата в нея. Цитирани са конкретни примери от източниците, които е ползвала: „буйна гора“, „буйна класура“, „буйна кория“, „буйна планина Рила“, „висок бор“, „висока гора“, „високи клони“, „върла Витоша“, „върла планина“, „голема бука“, „гъста, зелена кория“, „гъста кория“, „димна гора“, „зелена бука“, „зелена гора“, „зелена гора борова“, „зелена гора букова“, „зелена гора люлякова“, „зелени гори чужди“, „кръстата гора“, „рилна и силна гора“, „света гора“, „силни гори“, „стара гора зелена“, „тъмна кория“, „тъмна класура“, „тънка гора“, „тънка гора повехнала“, „хайдушката гора“, „хайдушката планина“, „черна гора“, „честа гора“, „честа гора люлякова“. Има поместени и множество епитети за планината. Посочените примери красноречиво говорят за богатството на българския език и отношението на народа ни към гората, което се изразява в любов, влюбена в песенния ни фолклор и предадена чрез върховите постижения на творческия народен гений.

Нонка КРЪСТЕВА

Саморасляци

Вредил се старият горски бай Нено Балканджията с новогодишна група за международен риболовен туризъм на излет в Африка край река Конго. Замята въдица и по едно време чува глас от водата:

- Как е, бай Нено, кълве ли?

Погледнал горският, изненадан от своята международна популярност, и що да види - насреща му крокодил!

- Нищо не кълве вече повече от час - учтиво отвърнал Нено.

- Ами...що не влезеш тогава да се изкъпеш - примляснал крокодилът.

Неновица пита съседката си:

- Кажу ми, Ленче, би ли преспала с Нено?

- Ами...в общи линии...да.

- Защо?

- Може би е по-добър от моя.

- Знаеш ли, в общи линии си права.

Неновица и съседката пак си говорят.

- Ленче, ти по кой спорт си падаш?

- Категорично - по футбола!

- Защо, да не би да ходиш по стадионите?

- Не. Но мъжът ми редовно ходи. А аз през това време се отбивам до съседа.

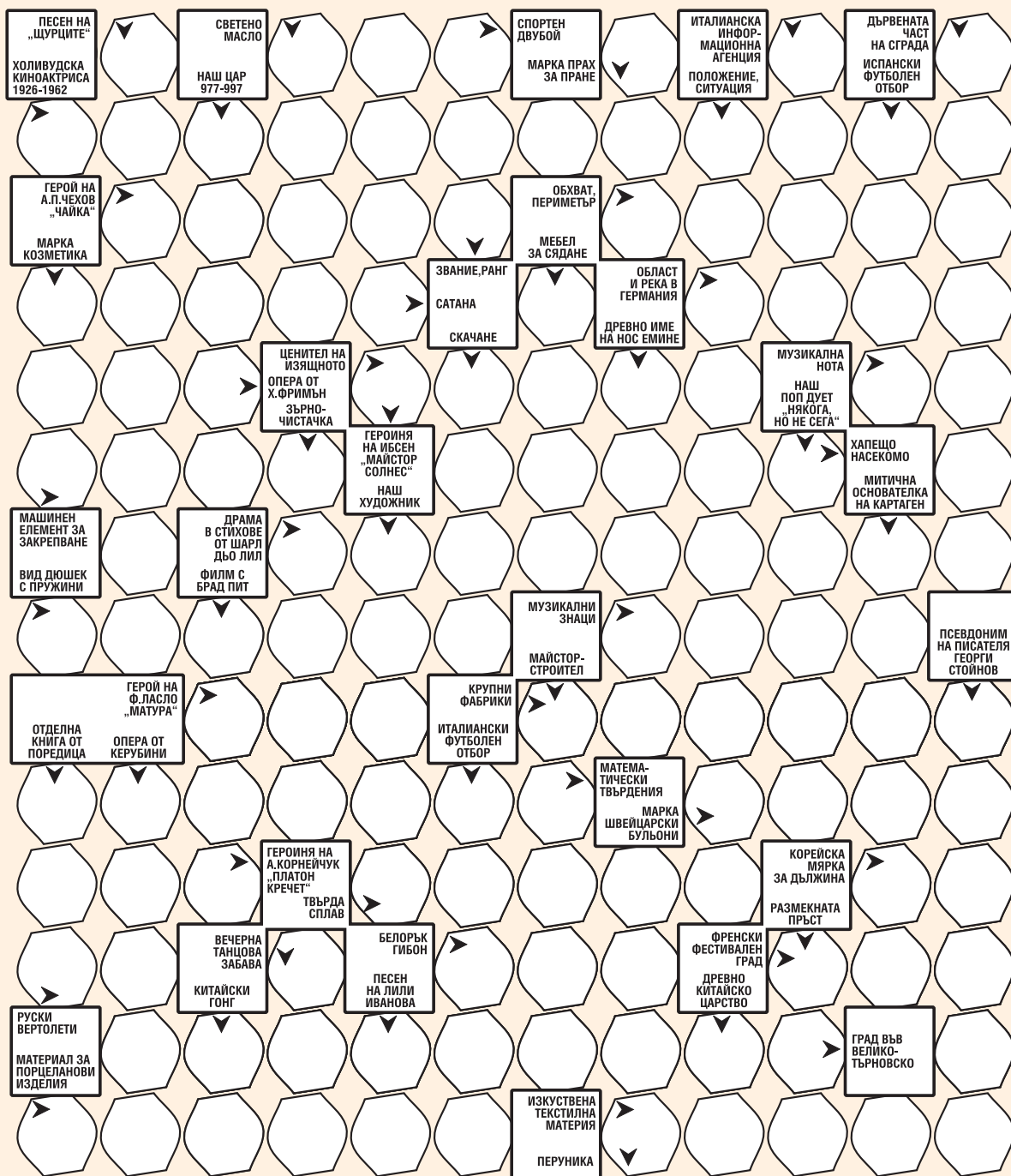
По време на сеч едно дърво се изметнало и паднало върху стария горски бай Нено. Лежи той на легло и дума на жена си:

- Пено, искам да ми обещаеш нещо.

- Какво, Ненчо?

- Да не ходиш по чужди мъже, ако умра.

- Ами ако не умреш?

РЕЧНИК : АЛИНЕ, АНСА, РАЦ, СААР, СОРИН.

СТЕФАН КРЪСТЕВ

ОТГОВОРИ НА КРЪСТОСЛОВИЦАТА ОТ БРОЙ 10/2009:

ВОДОРАВНО: Пегас, Кавак, Ларан,Къпинак, „Ти“, Ор (Робърт), Нава, Липа, Кос, Ас, Корк, Ела, Исак, Елак,Ирис, Габарит.

ОТВЕСНО: Жельди, Овали, Сап, Пор, Сар, Стрина, Котки, Иан, Етна, Миг, „Вог“, Вада, Екот, Иб, Галин, Инна, Аве, Аксесоар, Садово, Лав (Къртни), Карас, Акант.

СУШИЛНИ ЗА ДЪРВЕСИНА
КОТЛИ ПРОМИШЛЕНИ
ОТОПЛЕНИЕ

ПАЗАРДЖИК
КЛИМАТЕТ

0898 61 45 81 WWW.KLIMATET.COM

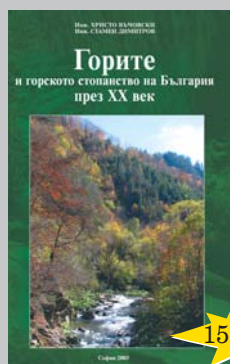
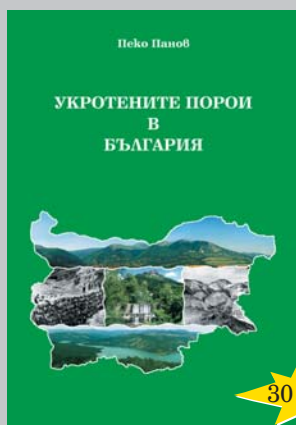
Сервиз РУБИН

МITSUBISHI MOTORS

ПРЕДЛАГА:
Мицубиши Паджеро,
3.2 DID, 160 к.с.,
19 000 км, дизел,
цена с ДДС -
60 000 лв., с право
на данъчен кредит.

За информация: GSM 0888 543 953

Горска книгопоща

Изданията могат да се закупят от редакцията на списание „Гора“
За информация - тел.: 02 988 86 42

Увеличете
ПРОИЗВОДИТЕЛНОСТТА
СИ С ДО
30%

Wood-Mizer®
from forest to final form

Екотехпродукт ООД
София 1186
ул. Стар Лозенски път 38

тел/факс: 02/979 17 10, 462 70 35
тел.: 0899 133 107

office@ecotechproduct.com
www.wood-mizer.bg

ХУСКВАРНА БЪЛГАРИЯ ЕООД

София 1797, ж.к. „Младост“ - 2
бул. „Андрей Ляпчев“ 72
тел: 02 /8099411,
факс: 02 /8099413,
www.husqvarna.bg
e-mail: info@husqvarna.bg